

การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น
ของนักเรียนโรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาการ อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

การค้นคว้าอิสระ

ของ

ประเสริฐ เลิศมะเลา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

เมษายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**SCHOOL ADMINISTRATORS' ETHICAL PERFORMANCES PERCEIVED
BY STUDENTS OF PHAYAKKHAPHUMWITTAYAKARN SCHOOL IN
PHAYAKKAPHUMPISAI DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE**

Prasert Lertmalao

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

April 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ นายประเสริฐ เลิศมะเดา
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ

(ดร.ประทวน วันนิจ)

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประจัน คณะนวัน)

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ

(ดร.ธัญญรัตน์ คณะนวัน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

วันที่..... เดือน..... 19 ๒๕๕9 พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของนักเรียนโรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม		
ผู้วิจัย	ประเสริฐ เลิศมะเลา		
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ ดร.ประทวน วันนิจ	ที่ปรึกษาหลัก	
	รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2559

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใน 7 ด้าน คือ ด้านศีล ด้านความซื่อตรง ด้านความอ่อนโยน ด้านความเพียร ด้านความอดทน ด้านความไม่เบียดเบียน และด้านความยุติธรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชั้นภูมิต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7180 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า จะได้ดังนี้ ด้านความซื่อตรง ด้านความเพียร ด้านความไม่เบียดเบียน ด้านความยุติธรรม ด้านความอดทน ด้านศีล และด้านความอ่อนโยน ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ นักเรียนอยากให้มีสถานที่ได้แสดงความคิดเห็นหรือกล่องรับขอคิดเห็นต่อการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน รองลงมา คือ นักเรียนอยากให้ผู้บริหารนำเรื่องที่มีประโยชน์มาเล่าให้ฟังหน้าเสาธงและนักเรียนอยากให้มีกิจกรรมส่งเสริมบรรยาบท

TITLE School administrators' Ethical Performances Perceived by Students of
Phayakkaphumwittayakarn school in Phayakkaphumpisai District, Maharakham Province

AUTHOR Prasert Lertmalao

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

	Dr.Pratoun Wannit	Major Advisor
	Associate Professor Prajan Kanawan	Co-advisor
DEGREE	Master of Public Administration	MAJOR Public Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR 2016

ABSTRACT

The purpose of this research was to study school administrators' ethical performances perceived by students of Phayakkaphumwittayakarn school in Phayakkaphumpisai district, Maharakham province in 7 frameworks : percepts, honesty, gentleness, perseverance, patience, kindness, and fairness. The samples used were 353 students divided from the population through Taro's Yamane's table and stratified random sampling, respectively. The research instrument was a 3 part questionnaire including checklist, 5 rating scale and open end form with the reliability at 0.7180. Statistics used to analyze the data were percentage, mean, and standard deviation.

The school administrators' ethical performances both in a whole and each aspect were at a high level, the rankings from the highest to the lowest mean score were honesty, perseverance, kindness, fairness, patience, precept, and gentleness. Regarding to the students' suggestions, they wanted school or the school's administrators to: (1) provide place or suggestion box for students to reveal their opinions widely and directly, (2) in form or tell useful stories during flag pole ceremony and (3) launch more activities to promote students' good manners.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์ จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ประทวน วันนิง ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการ บำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ อาจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อาจารย์ ดร.มณูญ เพชรมีแก้ว ผู้อำนวยการ โรงเรียนพัคคณภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.มณูญ เพชรมีแก้ว ผู้อำนวยการ โรงเรียนพัคคณภูมิวิทยาคาร ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและประสานงานในการแจกแบบสอบถาม และขอขอบใจนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุก ๆ ท่านที่ได้เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามงานวิจัยและให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา - มารดา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากการทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา บुरพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาการ ตลอดจนจรรยาบรรณในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

ประเสริฐ เลิศมะเถา

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศศุภฤกษ์	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม.....	14
คุณธรรมจริยธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา.....	20
การปฏิบัติตามหลักธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา.....	35
บริบทของโรงเรียนพศกมภูมิวิทยาการ อำเภอพศกมภูมิพิสัย	
จังหวัดมหาสารคาม.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 51
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 51
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 52
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 53
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 54
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 56
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 56
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 56
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 57
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 67
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 67
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 67
	สรุปผลการวิจัย..... 68
	อภิปรายผล..... 69
	ข้อเสนอแนะ..... 72
	ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้..... 72
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป..... 73
บรรณานุกรม 74
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย..... 82
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย..... 86

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก	หน้า
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	88
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	90
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	96
ประวัติย่อของผู้วิจัย	99

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นเรียน.....	51
4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	57
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้าน.....	58
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านคิด โดยภาพรวมและรายข้อ.....	59
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านความซื่อตรง โดยภาพรวมและรายข้อ.....	60
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านความอ่อนโยน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	61
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านความเพียร โดยภาพรวมและรายข้อ.....	62
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านความอดทน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	63
4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ด้านความไม่เบียดเบียน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความยุติธรรม โดยภาพรวมและรายชื่อ.....	65
4.10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....	66

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี จะช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้บริหาร ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ สามารถในการปกครองบังคับบัญชาผู้ร่วมงาน สุจริตโปร่งใส และเที่ยงธรรม มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และกล้าตัดสินใจ ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สามารถในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความรอบรู้แม่นยำในกฎระเบียบของทางราชการ บุคลิกภาพที่ดี โดยเฉพาะความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดี เชื่อมมั่นในตนเอง แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมตามรูปแบบวัฒนธรรมและค่านิยม ซึ่งจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชามีความเลื่อมใสศรัทธา และเป็นที่ยอมรับกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน มีความเมตตา กรุณาต่อบุคลากรและนักเรียน และที่สำคัญคือ ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม

ปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ โดยผ่านวิธีการจัดการศึกษาในการที่จะต้องเร่งพัฒนา กำลังคนให้มีความสามารถ มีองค์ความรู้ที่จำเป็นมีทักษะการคิด มีทักษะการประกอบอาชีพ สามารถแก้ปัญหาของตนเอง และสังคมเพื่อรองรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ การจัดการศึกษา จึงเกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นเมื่อปี 2542 โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษา แต่การดำเนินการปฏิรูปยังประสบปัญหาอยู่อีกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องเตรียมแผนการรองรับสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยมีการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อแก้ไข หลีกเลี่ยง และป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงพัฒนาระบบการศึกษา ให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกัน สามารถแข่งขันกับ นานาอารยประเทศได้ จากสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้สามารถมองเห็นจุดที่จะพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางที่เป็นมิติใหม่ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนสู่องค์กรอัจฉริยะ โดยมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนการบริหารโรงเรียนให้ไปสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มุ่งจะ

พัฒนาโรงเรียนให้สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ (จำเริญ จิตรหลัง. 2557 : ออนไลน์)

การบริหารที่ดีต้องมีหลักธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารเป็นที่เคารพยกย่องนับถือแก่ผู้ร่วมงานทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น ทำให้ผู้ร่วมงานอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ทุกคนมีความมั่นคงในอาชีพและทำให้อาชีพครูมีเกียรติยศเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผู้บริหารควรมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตาแก่ผู้ร่วมงาน มีความเสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เอาเปรียบผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรมมีเหตุผล มีความรักและห่วงใยในผู้ร่วมงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักศักดิ์ศรีของผู้บริหาร ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน และผู้อื่น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2545 : 3)

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินงานบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาดม กลยุทธ์ และจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการของสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่การจัดการศึกษายังคงมีงาน 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานได้อย่างอิสระคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับการบริหารราชการ ตาม 2 ยุทธศาสตร์ 3 กลยุทธ์ 9 จุดเน้น และ 30 ตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. 2554 : 4) สำหรับโรงเรียนพศกมลวิทย์วิทยาการ ที่ผ่านมามีผู้บริหารบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารที่มีความพร้อมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมขาดจากด้านคุณธรรมของสังคมและนักเรียน และต่อวิชาชีพครู โดยปัญหาที่เกิดขึ้นบางครั้งเกี่ยวกับด้านคุณธรรมจริยธรรมของคณะผู้บริหารแม้ยากที่จะชี้ชัดได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรและอะไรที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติในแง่ของศีลธรรมก็ตาม การใช้หลักบริหารอย่างตรงไปตรงมาบางครั้งอาจถูกใจคนกลุ่มหนึ่งแต่ในขณะเดียวกันอาจขัดใจหรือเป็นที่ไม่พอใจกับอีกกลุ่มหนึ่ง จึงมักมีความขัดแย้ง ความคิดต่างในการบริหาร โดยมองว่าผู้บริหารบางคนขาดการใช้หลักธรรมบริหาร จึงมีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา การเรียนการสอน การปกครอง การสร้างความดีความเด่นในเรื่องวิชาการ เรื่องกีฬา และเรื่องกิจกรรม เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารในทุกๆ ด้านทั้งทางด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลกำหนดนโยบาย วางแผน และแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในการบริหารงานของสถานศึกษาแก่คณะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เป็นสารสนเทศในการนำเสนอต่อผู้บริหาร หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปกำหนดนโยบาย และวางแผนในการพัฒนาคน พัฒนางาน รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่พึงของสังคมได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ แต่ผู้วิจัยขอบูรณาการหลักธรรมทั้ง 10 ประการนั้น นำมาศึกษาเพียง 7 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริหารส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับหลักธรรม 7 ประการนี้เป็นสำคัญ (พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). 2549 : 240) ดังนี้

- 1.1 ด้านศีล
- 1.2 ด้านความซื่อตรง
- 1.3 ด้านความอ่อนโยน
- 1.4 ด้านความเพียร
- 1.5 ด้านความอดทน
- 1.6 ด้านความไม่เบียดเบียน
- 1.7 ด้านความยุติธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,840 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 148) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชั้นเรียนต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงให้นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. **ความคิดเห็น** หมายถึง การแสดงออกซึ่งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดด้วยการพูด การเขียน โดยมีความรู้ประสบการณ์ที่ได้มาจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่มาของการแสดงออกนั้น โดยมีอารมณ์กับความเป็นไปตามสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นแรงเสริมซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการอบรมหรือไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาซึ่งเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกที่มีต่อการดำเนินงาน

2. **การปฏิบัติคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง การปฏิบัติตามคุณธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดถือปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา ใน 7 ด้าน ดังนี้

2.1 คีล หมายถึง ประพฤติคนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวมหรือของทางราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน พุดจามาเชื่อถือและสุภาพ

2.2 ความซื่อตรง หมายถึง ซื่อตรงต่อหน้าที่ต่อตนเองและผู้อื่น ตรงต่อเวลาและ อุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติงาน ไม่ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตน ปฏิบัติงานด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.3 ความอ่อนโยน หมายถึง มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีกับผู้ได้บังคับบัญชาใช้เหตุผล มากกว่าใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน กิริยา มารยาทสุภาพอ่อนโยนและนอบน้อมอยู่เสมอ มีวาจา สุภาพอ่อนหวาน วางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ และรับ ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

2.4 ความเพียร หมายถึง มีความขยันมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ มีความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด ไม่คั่งค้าง พัฒนาดน ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และแก้ปัญหาอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.5 ความอดทน หมายถึง มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง มีความเชื่อมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ อดทนอดกลั้นต่อคำพูดและการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น อดทนต่อความโลภ ความโกรธ ความหลง และปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของทาง ราชการ

2.6 ความไม่เบียดเบียน หมายถึง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการเบียดเบียนผู้อื่นและมี ความเมตตากรุณา ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหา ผลประโยชน์ พิจารณาการลงโทษอย่างเป็นธรรมและปราศจากอคติ แสดงความยินดีเมื่อบุคลากร ในโรงเรียนประสบความสำเร็จทั้งเรื่องชีวิตส่วนตัวและเรื่องการทำงาน

2.7 ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เสมอภาคใน คนทุกประเภท ไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ ปฏิบัติงาน โดยปราศจากอคติ มีความเที่ยง ธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุเหตุผลในการตัดสินใจและในการปฏิบัติหน้าที่

3. คณะผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตาม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้แก่ ผู้อำนวยการ สถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพหุวัฒนธรรมวิทยาลัย อําเภอพหุวัฒนธรรมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนในโรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของโรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

5. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุคณภูมิวิทยาคาร อำเภอพหุคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันมีสาระสำคัญประกอบ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
3. คุณธรรมจริยธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา
4. การปฏิบัติตามหลักธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา
5. บริบทของ โรงเรียนพหุคณภูมิวิทยาคาร อำเภอพหุคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

เป็นความเชื่อ ความรู้สึก ความเห็น มุมมอง หรือทัศนยะของแต่ละบุคคลซึ่งการแสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจหรือโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม เป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ ไม่สามารถทดสอบความจริงและความรู้ของความเชื่อมั่นของบุคคลได้ ซึ่งโดยทั่วไปนั้นความคิดเห็นของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป

ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความคิด หรือการตัดสินใจพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ก่อตัวขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคล หรือเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีวิจาร์ณญาณ โดยยึดความรู้ และประสบการณ์ของบุคคลนั้นเป็นหลัก โดยไม่จำเป็นต้องเอาความรู้ที่ถูกต้องหรือข้อพิจารณาใดๆ มาพิสูจน์ ได้มีผู้ให้ความหมายและนิยาม ไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

ธีระศักดิ์ บันทูปา (2548 : 55) ได้สรุปไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจ และความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งด้วยการพูด การเขียน โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้น อาจเป็นพื้นฐานในการแสดงออกซึ่งอาจถูกหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นได้ ความคิดเห็นจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

สวนา พรพัฒน์กุล (2548 : 10-11) สรุปว่าความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออก ทางด้านความรู้สึก ที่เกิดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่ขึ้นอยู่กับจิตใจของเฉพาะบุคคล ซึ่งอาจ เป็นไปในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ และการมีอารมณ์ เป็นส่วนประกอบซึ่งการแสดงออกเช่นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้

ประคอง วรรณสุต (2520 : 13 ; อ้างถึงใน เสกสรร วัฒนพงษ์, 2548 : 9)

สรุปไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อ ทศนะ การวินิจฉัย การพิจารณา หรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริง ความรู้ที่มีอยู่ ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทาง อารมณ์ ความรู้สึก การยอมรับหรือไม่ยอมรับ การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้น ด้วยการพูด เขียนหรือสื่อสารให้บุคคลอื่นได้รับรู้โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม และสภาพแวดล้อม ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปฏิกิริยา ตอบสนอง ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากบุคคลอื่นก็ได้ ทั้งนี้ ความคิดเห็นยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยไม่มี กฎเกณฑ์ตายตัว

ความสำคัญของความคิดเห็น

ความสำคัญของความคิดเห็นคือความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคน ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น และได้มี นักวิชาการกล่าวถึงและอธิบายไว้อย่างกว้างขวาง ดังนี้

โยธิน ศันสนบุตธ และคณะ (2524 : 46 ; อ้างถึงใน ชยากร เทชะบำรุง, 2544 : 7)

กล่าวว่าการศึกษาคำความคิดเห็นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากเพราะทำให้เราทราบ ความต้องการของบุคคลอื่น ในสังคมสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้กระทำว่าดีหรือไม่คืออย่างไร จากความคิดเห็นของผู้ได้รับประโยชน์เพื่อให้ผู้กระทำได้ทำการปรับปรุงพฤติกรรมทัศนคติของ ผู้กระทำให้ดีกว่าเดิม ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย เช่น กิจการค้าของบริษัทเอกชนโดยเฉพาะ สถานีโทรทัศน์จะสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมรายการต่อรายการ โทรทัศน์ต่างๆ อยู่เสมอเพื่อจะ ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีกว่าเดิม

โทมัส (Thomas. 1971 : 12 ; อ้างถึงใน กนกศักดิ์ แสงเงินอ่อน. 2546 : 30) กล่าวว่า ความคิดเห็น โดยทั่วไป ต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้า และมีการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูง ต่ำ มาก น้อย วิธีวัดความคิดเห็นโดยมากจะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์ (2554 : ออนไลน์) กล่าวว่า ความสำคัญของความคิดเห็นนั้น เป็นแม่บทใหญ่ของคำพูดและการกระทำเพราะการที่จะทำ คำที่จะพูด ทุกอย่างจะสำเร็จมาได้จากความคิด การคิดก่อนพูดและคิดก่อนทำจึงช่วยให้บุคคลสามารถยับยั้งคำพูดที่ไม่สมควรหยุดยั้ง การกระทำที่ไม่ถูกต้อง

จากความสำคัญของความคิดเห็นพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะความคิดเห็นทำให้เราทราบความต้องการของบุคคลนั้น ๆ การที่จะทำ คำที่จะพูด และทุกอย่างจะสำเร็จมาได้จากความคิด ฉะนั้นความคิดเห็นจึงมีความสำคัญ

ประเภทของความคิดเห็น

นอกจากสภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ แล้ว หากเกิดสิ่งเร้า ขึ้นกับตัวของบุคคล ซึ่งคุณลักษณะบางประการที่นักวิชาการให้ความเห็นว่า เป็นคุณลักษณะที่น่าสนใจศึกษาเนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายและจำแนกประเภทของความคิดเห็น ดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2524 : 14 ; อ้างถึงใน จารุวรรณ เศรษฐสุนิห. 2550 : 8) จำแนกความคิดเห็นเป็น 2 ประเภท คือ

1. การคิดโดยไม่ต้องมีจุดหมาย (Indirected Thinking) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความคิดต่อเนื่อง (Associative Thinking) การคิดแบบเชื่อมโยงเป็นความคิดที่ไม่มีจุดหมายเป็นอิสระจากการถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขภายนอก เช่น การฝัน การจินตนาการ การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง เป็นต้น

2. การคิดอย่างมีจุดหมาย (The Goal - directed Thinking) เป็นการคิดที่มักมีบทสรุปหลังจากที่คิดเสร็จ หรือเมื่อต้องการหาคำตอบในวิถีทางที่สมเหตุสมผลในการแก้ไขปัญหา การคิดแบบนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

กิลฟอร์ด (Guilford. 1991 : 125 ; อ้างถึงใน ฌฤติ ชามผลโลหัย. 2556 : 11) ได้กำหนดองค์ประกอบของความคิดเห็น ไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำกันกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากการคิดจากเดิมที่มีอยู่แล้วให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเห็น หรือสามารถพลิกแพลงให้กลายเป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด ความคิดริเริ่ม

อาจเป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรุงแต่งผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่ ความคิดริเริ่มมีหลายระดับซึ่งอาจเป็นความคิดครั้งแรกที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสอนแม้ความคิดนั้นจะมีผู้อื่นคิดไว้ก่อนแล้วก็ตาม

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิดที่ได้หลายอย่างต่างๆ กัน เช่น ประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้าง หรือคัดแปลงสิ่งต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เป็นลักษณะของความพยายามในการใช้ความคิด และประสานความคิดต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

เรมเมอร์ (Remmer. 2006 : 47 ; อ้างถึงใน รุ่ง กะ ให้หม. 2556 : 8) จำแนกความคิดเห็นเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ซึ่งทางบวก ได้แก่ ความรัก หลง และทางลบ ได้แก่ ความรังเกียจ โดยความคิดเห็นนี้รุนแรง และเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีพื้นฐานจากความรู้ความเข้าใจสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ได้แก่ ชอบ ขอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ความคิดเห็นสามารถเกิดจากการเรียนรู้เข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน หรือมาจากประสบการณ์ที่เกิดจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อจิตใจและความคิดประเภทของความคิดเห็นสามารถแบ่งได้ทั้งในทางที่ดี ได้แก่ การขอมรับและในทางที่ไม่ดี ได้แก่ การปฏิเสธอาจมีระดับความคิดเห็นในระดับธรรมดาและรุนแรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกรักใคร่ของผู้เห็น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของบุคคล ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไปและอาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นไว้ดังนี้ คือ

พงศ์ธัมภ์ ศรีสมทรัพย์ (2548 : 10) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลทางความคิดของคนประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. พื้นฐานทางครอบครัว ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการพัฒนาความคิด นับแต่การเตรียมพร้อมด้านโภชนาการที่เอื้อให้เซลล์สมองแข็งแรงสมบูรณ์

2. ประสบการณ์ชีวิต บทเรียนต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิตเราทุกวันนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเป็นเรื่องใหญ่เป็นข้อมูลที่มีผลโดยตรง

3. วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของคนอย่างมาก จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญด้านหนึ่ง

4. จริยธรรม ผู้ที่มีจริยธรรมสูงย่อมมีกรอบในการคิด การตัดสินใจและการหาแนวทางแก้ปัญหา การประมวลความคิดแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับผู้ที่มีขาด จริยธรรม

5. การรับรู้ เป็นสถานะที่เราตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายใต้กลไกของสมอง จิตใจ ฯลฯ ที่มีผลต่อวิธีการคิดของคนเป็นอย่างมาก

6. สภาพแวดล้อม เป็นตัวกระตุ้นสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ ต่อวิธีการคิดของเด็ก

7. ศักยภาพทางการเรียนรู้ เด็กแต่ละคนมีศักยภาพการรับรู้ การประมวล ข้อมูลในอัตราที่ต่างกันทั้งความเร็ว และลุ่มลึก ส่งผลให้แต่ละคนคิดไม่เท่ากัน คิดไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะมีประสบการณ์เหมือนกันก็ตาม

เซลซ์นิก (Selznick. 1990 : 19 ; อ้างถึงใน สุขุม เฉลยทรัพย์. 2550 : 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ (Experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคลหรือหมู่คณะ เรื่องราวต่างๆ หรือสถานการณ์ ความคิดเห็น ก้นเคย ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปถ่าย หรืออ่านจากหนังสือ โดยไม่พบเห็นจากของจริงซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม

2. ระบบค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยม (Value System and Judgement) เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยมไม่เหมือนกัน แต่ละคนจึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแตกต่างกัน

ชุติมา ชัยมุสิก (2550 : 14 - 15) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ และอวัยวะต่าง ๆ และคุณภาพของสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้จากบุคคลในสังคมหรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานซึ่งส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่างๆของแต่ละบุคคล

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นเกิดความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น สรุปได้ว่า ความคิดเห็นคือการแสดงออกตามความคิดเห็นสภาพความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับมา จะขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นได้รับมา เป็นเครื่องมือและประเมินค่าลักษณะท่าทางหรือไม่แสดงออกเลยก็ได้ และในเรื่องที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา และสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ปัจจัยจึงมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็น

สำหรับการวัดความคิดเห็นนั้น ได้มีผู้ทำวิจัยและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความคิดเห็น ไว้หลายอย่างตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

ไพศาล หวังพานิช (2531 : 152 ; อ้างถึงใน สุรนันทา อ่อนรัมย์. 2548 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความคิดเห็นหรือเจตคติต้องยอมรับข้อดกลงเบื้องต้นดังนี้

1. เจตคติมีลักษณะคงเส้นคงวาอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง นั่นคือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่มีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งสามารถวัดได้

2. เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดจะเป็นการวัดทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

3. เจตคตินอกจากจะแสดงออกในรูปของความรู้สึกนึกคิด เช่น การสนับสนุนหรือคัดค้านยังมีขนาดหรือปริมาณของความรู้สึกด้วย ดังนั้นในการวัดทัศนคตินอกจากจะทำให้ทราบทิศทางแล้วยังสามารถบอกระดับความมากน้อยได้ด้วย

เบสท์ (Best. 1977 : 169 ; อ้างถึงใน เพทาย ศิริมุสิกะ. 2548 : 6) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป จะต้องมียอดประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและ มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ท โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือ ปฏิเสธ (Negative)

บุญธรรม คำพอ (2520 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน ประสาท กันยาเลิศ. 2555 : 11) มีแนวคิดว่า ความคิดเห็นเป็นลักษณะของแต่ละบุคคล การวัดจึงวัดจากแรงจูงใจ การรับรู้ แต่มีข้อแตกต่างของประสบการณ์และปัจจัยอื่นๆ จึงมีวิธีการวัดความคิดเห็น ดังนี้

1. การฉายภาพ เป็นการวัดโดยการสร้างจินตนาการจากภาพโดยภาพจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงความคิดเห็นออกมา และสามารถพิจารณาได้ว่าบุคคลมีความคิดเห็นหรือมีความรู้สึกอย่างไรต่อภาพที่เห็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับมาเป็นสำคัญ
2. การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามบุคคลช่วยให้ได้ข้อมูลที่ขยายครอบคลุมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
3. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการวัดความคิดเห็นที่สิ้นเปลืองเวลา และเงินทุนน้อยกว่าวิธีอื่น โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มที่ต้องการศึกษาให้ตอบกลับมาแต่มีข้อจำกัดคือผู้ที่ถูกถามต้องอ่านออกเขียนได้
4. การให้เล่าความรู้สึก เป็นการวัดโดยการให้บุคคลเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา ซึ่งผู้เล่าจะบรรยายความรู้สึกนึกคิดตามประสบการณ์ และความสามารถออกมาถึงแม้ไม่สามารถวัดความคิดเห็นได้โดยตรงแต่เนื่องจากความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้วยภาษาพูด ภาษาเขียน จึงสามารถวัดได้จากการแสดงออกดังกล่าว โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ เช่น การตอบแบบสอบถาม การฉายภาพ การสัมภาษณ์ และการเล่าความรู้สึก เป็นต้น

จากการวัดความคิดเห็น สรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็น สามารถวัดได้หลากหลายแบบ ซึ่งบุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามบุคคลช่วยให้ได้ข้อมูลทั้งในอดีต ปัจจุบัน

และอนาคต และการให้เล่าความรู้สึก เป็นการวัดโดยการให้บุคคลเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา ซึ่งผู้เล่าจะบรรยายความรู้สึกนึกคิดตามประสบการณ์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรม จริยธรรม สองคำนี้เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันในด้านคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรมคือความประพฤติที่ถูกต้องคึงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองและคนในสังคมรอบข้างมีความสุขสงบ เยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึคนิสัยที่ดี โดยกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติคึงามอย่างแท้จริง จะต้องเป็นผู้มีความรู้สึกในด้านคืออยู่ตลอดเวลา คือ มี “คุณธรรม” อยู่ในจิตใจหรืออาจกล่าวได้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนคุณธรรมเป็นสภาพคุณงามความดีภายในจิตใจ ซึ่งทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

สภาพของคุณงามความดีภายในบุคคล ทำให้เกิดความชื่นชมยินดี มีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

พินิจ รัตนกุล (2549 : 242) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรมเป็นเรื่องของจิตใจ หมายถึง คุณสมบัติพิเศษหากผู้ใดมีสิ่งนี้อยู่ในตัวก็ถือถือว่าผู้นั้น เป็นคนดี ทั้งต่อหน้าผู้อื่นและเมื่ออยู่ลำพังคนเดียว ส่วนจริยธรรมเป็นเรื่องของความประพฤติที่แสดงออกให้เห็น คนดีมีคุณธรรมคือคนที่มีจิตใจคึงามควบคู่กันไป ดังนั้นเวลาพูดถึงคนดีเรามักจะหมายถึง ผู้มีทั้งคุณธรรมที่จิตใจและจริยธรรมในความประพฤติ ถึงแม้ทั้งสองสิ่งนี้มีฐานอยู่คนละแห่ง (ฐานของคุณธรรมอยู่ที่จิตใจที่มองไม่เห็นแต่ฐานของจริยธรรมอยู่ที่ความประพฤติที่มองเห็น) แต่ในชีวิตจริงคนมีจริยธรรมไม่จำเป็นต้องมีคุณธรรมเสมอไป คนบางคนอาจทำตัวเอง (เสแสร้ง) ให้คนมองเห็นว่าเป็นคนมีความประพฤติคึงามตามความคาดหวังของสังคม เพื่อประโยชน์อะไรบางอย่าง ทั้งๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้วผู้นั้น เป็นคนไม่มีจิตใจคึงามเหมือนกับความประพฤติที่แสดงออกให้เห็น ในทำนองเดียวกัน คนบางคนอาจมีจิตใจคึงาม แต่เนื่องจากขาดปัญญาหรือความรู้เกี่ยวกับลักษณะของการกระทำที่ดีพฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงไม่คึงามเหมือนจิตใจ

ชินวุธ สุนทรสิมา (2550 : 4) ได้กล่าวถึง คุณธรรมกับจริยธรรมว่า คุณธรรมให้ความหมายทั่วไป หมายถึง คุณสมบัติที่ดีหรือคุณสมบัติที่เป็นธรรมของบุคคลนั่นเอง คุณสมบัติที่ดีนี้เกิดขึ้นกับบุคคลนี้ อาจเกิดขึ้นจากการอบรม สั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู อาจารย์หรือเกิดจากธรรมชาติประเพณีอันคึงามที่ได้ถ่ายทอดกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ หรือเกิดจากจิตสำนึกและความประณิตละเอียดในจิตใจและความประพฤติของผู้นั้นเอง หรือเกิดจากการสังเกต

และการเอาแบบอย่างที่ดี หรือเกิดจากคำสั่งสอนที่ดีมีประโยชน์ ที่มีผู้ทำขึ้นไว้ก็ได้ คำสั่งสอน หรือระเบียบการประเพณีที่ดีต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นไว้เรียกว่า จริยธรรม

ทศนา เขมมณี (2550 : 2) ได้กล่าวถึง คุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงาม ซึ่งเป็นภาชนะนามธรรม อยู่ในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายใน ให้เห็นเป็นรูปธรรม

วสิน อินทสระ (2551 : 22) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ธรรม ที่เกิดจากความประพฤติ ตามคำแปลนี้แล้งไปทางฝ่ายดี คือ บุญหรือกุศลธรรม

จากความหมายของคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สภาพ คุณงามความดีที่มีในจิตใจ อาจเกิดขึ้นจากการอบรม สั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูอาจารย์ หรือเกิดจากธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่ได้ถ่ายทอดกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ ซึ่งแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องดีงาม

ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากเพราะถ้าสังคมนั้นๆ มีคุณธรรมจริยธรรมก็จะทำให้สังคมมีความสุขและเจริญก้าวหน้า ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม ไว้ดังนี้

ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์ (2548 : 20-21) กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ นักบริหาร ไว้ดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องธำรงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จะไม่ตีค่าของมนุษย์ เป็นตัวเงิน แต่จะตีค่าด้วยคุณธรรม ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี คือผู้มีคุณธรรมเป็นคนที่มี คุณค่ามาก ส่วนผู้ที่ไร้คุณธรรมอาจถูกประณามว่าเหมือนไม่ใช่คน เป็นคนมีค่าน้อย
2. คุณธรรม ทำให้คนที่เคารพยำเกรง ยกย่องนับถือของคนทั่วไป คนจะเคารพนับถือ หรือยำเกรงกันก็ด้วยคุณธรรม น้ำใจ
3. คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ เช่น เสริมความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ คนสมบูรณ์ในความคิดจิตใจและการกระทำเพราะไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างความคิด การกระทำและคำพูด การเสียดสี ทำคนให้สมบูรณ์ คือ รักษาสภาพความพอดี ปรับสมดุลภาพ ให้มีความพอดีและเกิดปิติ เช่น เสียดสีกิเลส เสียดสีความเห็นแก่ตัว
4. คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องเสริมสัมพันธ์ภาพและมิตรภาพระหว่างเพื่อนมนุษย์ ด้วยกัน เช่น ความจริงใจทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่นยืนยาว มิมิตรสหาย มากขึ้น มีคนอยากคบหาสมาคมด้วย

5. คุณธรรมทำให้คนเป็นสุขด้วยความสบายใจเป็นเกราะป้องกันตัวเพราะความมีคุณธรรมจะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกที่ควร ไม่กระทำความผิด ไม่ต้องระแวงระวังอันตรายที่จะมีมาถึง

6. คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จและความมั่นคงปลอดภัยในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต เพราะคนที่มีคุณธรรมกำกัใจ มีคุณธรรมเป็นมัจจุเทศก์ในการดำเนินชีวิตนั้นจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จ เป็นชีวิตที่มีทั้งคุณและค่า

สมพร เทพสิทธา (2549 : 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไว้ว่า ก่อนนี้นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญแก่ไอคิว ซึ่งหมายถึงความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาว่าสำคัญที่สุด ต่อมาได้พบว่าคนที่มีไอคิวสูง อาจจะไม่ได้รับความสุขและความสำเร็จเสมอไป จึงได้ให้ความสำคัญแก่อีคิว ว่ามีความสำคัญยิ่งกว่าไอคิว ในปัจจุบันนี้นักจิตวิทยาได้ยอมรับว่าการมีไอคิวสูง อีคิวสูง ยังไม่เพียงพอจะต้องมี เอ็มคิว สูงด้วย จึงจะสมบูรณ์ เอ็มคิว หมายถึง ความฉลาดทางศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม บุคคลบางคนอาจจะเป็นคนเก่ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแต่อาจจะขาดหรือบกพร่องในด้านศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม

สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า เป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้า มาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ข่มสูงส่งมีความสะอาดและสว่างในจิตใจ จะทำการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่นเป็นบุคคลมีคุณค่า มีประโยชน์และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์

วศิน อินทสระ (2551 : 24-25) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรม เป็นรากฐานอันสำคัญของความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยึดย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าผลดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ย่อมก่อความเสียหายมากกว่าผู้มีความรู้น้อย ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน จริยธรรมย่อมเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ความรำคาญมากกว่าประโยชน์ คนที่ตีมีความรู้แต่ไม่มีคุณธรรม จึงมักเป็นคนที่ก่อความรำคาญหรือความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ ๆ

2. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อมกันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วิชาการต่าง ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่าและเกิดผลเสียอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น การที่เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรมกอบโกยเอา

ทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปราณี แล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิต
ซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรม มิได้หมายถึงการมีศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนาโดยไม่
ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคมแต่จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติดี การกระทำและ
ความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การกระทำหน้าที่ของตนบางอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น
ทำสิ่งที่ควรทำ ด้วยความรอบคอบรู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่า
จริยธรรมจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพ สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คด โกง เบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อม
โทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้จะพอเลี้ยง
ชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลภมาก แล้วมาใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย
ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ให้ถือเป็นเพียงผลพลอยได้
และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤตินั้น เช่น อาศัยสภาพเป็นเครื่องมือในการจูงใจคนให้
เข้าหาธรรม

5. จริยธรรมสอนให้เลิกดูหมิ่น กดขี่ ให้เอาใจใส่ดูแล เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็น
บุพการีของชาติ สอนให้คนถ่อมตัวเพื่อเข้าหากันด้วยดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางตัว โอ้อวดหรือ
ก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้ลดทิฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง
หลายคนสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบ
ไหว้ของผู้คนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ จึงควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสุขทางใจมาสู่
มวลชนได้ด้วยเพื่อสันติจะเกิดขึ้นภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งของกำลังกายกำลังทรัพย์
และกำลังอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะ
เจริญมั่นคงอยู่ยาวนานไม่ได้ สังคมที่มั่นคงหรือศึกที่แข็งแกร่งนั้นใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก แม้เหล็กจะไม่
ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอกแต่มีความสำคัญอยู่ภายในชายช่อก่อมรู้ดีทำนองเดียวกันกับบัณฑิต
ย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า จริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด

จากความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม เป็นพื้นฐานที่
สำคัญของมนุษย์ทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็น
หลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวสู่ความสำเร็จแห่งตนและวิชาชีพนั้น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นจะทำให้มี
ผลร้ายต่อตนเองและสังคม ฉะนั้นการพัฒนาคนต้องพัฒนาทางจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมก่อน
เมื่อคนพัฒนาแล้วก็ย่อมจะนำความสุขความเจริญมาสู่สังคมนั้น ๆ เมื่อคนมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว
จิตใจก็ย่อมสูงมีความสะอาดและสว่างในจิตใจ จะทำงานใด ๆ ก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน

ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ต่อตนเองและผู้อื่น ๆ เป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีประโยชน์เป็นที่ศรัทธาและบุคคลทั่วไปสามารถเคารพไหว้อย่างสนิทใจ

องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม

องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม มีหลายประการไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบทางปัญญา ทางอารมณ์ความรู้สึก ทางพฤติกรรม และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไว้ดังนี้

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2549 : 15) ได้สรุปว่า คุณธรรมจริยธรรมของบุคคลมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ด้านความรู้ คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจ ความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด
2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก คือความพึงพอใจ ความศรัทธาเลื่อมใส ความนิยมยินดี ที่จะรับคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน
3. ด้านพฤติกรรม คือการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากอิทธิพลของทั้งสององค์ประกอบข้างต้น

สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 7-8) ได้สรุปองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุกพันด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
2. ความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น
3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติรู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้
4. ความกตัญญูกตเวที ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวที หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูกตเวทีจึงหมายถึง ความรู้บุญคุณและการตอบแทนต่อผู้อื่นและสิ่งที่มีบุญคุณ
5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมาย และศีลธรรม
6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัวเอง

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมมือกันกระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก

9. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

11. ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารคือ จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

เชวง เตชะโกศยะ (2557 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้นั้น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้อง มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนในปลูกฝังคุณธรรมขึ้นในจิตใจของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาองค์ประกอบทางจริยธรรมสามารถจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางปัญญา

- 1.1 ชั้นความรู้
- 1.2 ชั้นความจำ
- 1.3 ชั้นความเข้าใจ
- 1.4 ชั้นนำไปใช้
- 1.5 ชั้นวิเคราะห์
- 1.6 ชั้นประเมินค่า

2. องค์ประกอบทางอารมณ์

- 2.1 ชั้นรับรู้
- 2.2 ชั้นตอบสนอง
- 2.3 ชั้นเห็นคุณค่า
- 2.4 ชั้นจัดระบบ
- 2.5 ชั้นกิจนิสัย

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม

- 3.1 ภายใน เช่น ความรู้ ความคิด สติปัญญา

3.2 ภายนอก เช่น การอบรมปณิธิย์ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว

สภาพแวดล้อมทางสังคม

จากองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ว่า องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม มี 3 องค์ประกอบ โดยยึดถือด้านความรู้ คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง ดีงาม ด้านอารมณ์ความรู้สึก คือความพึงพอใจ ความศรัทธาเลื่อมใส และด้านพฤติกรรม คือ การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความสามัคคี

คุณธรรมจริยธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา

คุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดในเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ คุณธรรมจริยธรรมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างเสริมความสงบสุขให้แก่บุคคลโดยส่วนตัวและส่วนรวม เพราะเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร คุณธรรมจริยธรรมยังเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะช่วยให้การบริหารองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็น 4 กลุ่มดังนี้

คุณธรรมจริยธรรมตามแนวพระบรมราโชวาท

การที่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุก ประสบผลสำเร็จ มีชื่อเสียงเกียรติคุณได้รับการยกย่องจากสังคมโดยเน้นความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม อุดหนุน ออกถน อุดหนุน เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2549 : 5) ได้กล่าวถึง พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชครูสว่า เมื่อกล่าวถึงคุณธรรมโดยทั่วไป จะระบุชื่อคุณธรรมว่าความสะอาดใจ ความเมตตากรุณา ความหวังดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความเห็นอกเห็นใจ ความจริงใจ ความยุติธรรม ความเที่ยงตรง ความเสียสละ ความสามัคคี ความอดทน ความอดกลั้น ความขยัน การให้อภัย ความเกรงใจ และอื่น ๆ การฝึกฝน และปฏิบัติคนให้มีคุณธรรม ไม่จำเป็นต้องพะวงในการเรียกชื่อคุณธรรม เพราะเป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคนสามารถยึดถือปฏิบัติได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นของลัทธิใด การฝึกฝนคุณธรรมควรฝึกตาม ความต้องการและสภาพแวดล้อม ประเทศไทยในสมัยปัจจุบันกำลังมุ่งปลูกฝังคุณธรรมสำหรับ

ประชาชน 4 ประการ เพื่อความร่วมมือกันของชาติบ้านเมืองตามพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น
3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยประการใด
4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

พ. สุวรรณ (2549 : 34) ได้กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช พระราชทานพระราชดำรัสคุณธรรม 4 ประการ แก่พสกนิกรในโอกาสทางครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2549 ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม มีข้อความ ดังนี้

- ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน
- ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตนเอง แก่ผู้อื่น และกับประเทศชาติ
- ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน
- ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความดี ความเห็นของคนให้ถูกต้องเที่ยงตรงและมั่นคงอยู่ในเหตุผล หากความคิดจิตใจและการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกัน ในทางที่ดีที่เจริญนี้ยังมีพร้อมมูลในกายในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่าประเทศไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้

จึงขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้รักษาจิตใจ และคุณธรรมนี้ไว้ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิดจิตใจนี้กันต่อไปอย่าให้ขาดสายเพื่อให้ประเทศไทยของเราดำรงยืนยง อยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ทั้งในปัจจุบันและภายหน้า

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2557 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช มหาราช พระราชทานพระราชดำรัสพระบรมราโชวาทเรื่องคุณธรรม 4 ประการ ที่ดูเหมือนไม่มีเนื้อหาอะไรมากนัก อันที่จริงได้แฝงไว้ด้วยคุณค่า ความสำคัญที่ยิ่งใหญ่คู่เคียงกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพราะคุณธรรม ๔ ประการนี้ เป็นกระบวนการธรรมชุดหนึ่ง มีข้อความ ดังนี้

1. การปฏิบัติตามสังขะ
2. การมีปัญญาสามารถจับประเด็นปัญหาและกำหนด "สังขะ" ที่จะปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ
3. การปลดปล่อยจิตใจให้เป็นอิสระจากความชั่วความทุจริตตามนัยแห่งสังขะที่รักษานั้นๆ
4. การมีปัญญาที่จะปฏิบัติตามสังขะที่ตั้งไว้จนเริ่มเห็นผลสำเร็จ ของความเปลี่ยนแปลงในชีวิต และจิตใจ

จากคุณธรรมจริยธรรมพระบรมราชาบาทที่กล่าวสรุปได้ว่าเป็นคุณธรรมที่ทุกคนควรน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุก ประสบผลสำเร็จ มีชื่อเสียงเกียรติคุณได้รับการยกย่องจากสังคมโดยเน้นความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม อคทน อคกลั่น อคยอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ทำความดีเห็นให้ตรง มีเหตุผล มีความเมตตาและช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

คุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดของนักวิชาการ

คุณธรรมจริยธรรมเป็นความถูกต้องดีงาม สังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกามรรยาทฐานของตนเองว่า อะไรเป็นสิ่งที่ดีงาม และอะไรคือความถูกต้อง โดยทั่วไปมิได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งหากมีการละเมิดจะถูกลงโทษโดยสังคมในขณะเดียวกัน และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดของนักวิชาการไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547 : 182-183) ได้นำอริยมรรคมีองค์แปดมาวิเคราะห์แยกแยะจริยธรรมออกเป็น 8 หมวด ดังนี้

1. หมวดสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ หรือความเห็นถูกต้อง มี 13 ข้อ
 - 1.1 การมีการศึกษามากพอแก่สถานะแห่งตน
 - 1.2 การเห็นความจริงของธรรมชาติอันมิใช่ไสยศาสตร์
 - 1.3 ความรู้จักรับผิดชอบชั่วดีและมีเหตุผล
 - 1.4 การรู้จักความถูกต้องพอดี
 - 1.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.6 การยอมรับการเปลี่ยนแปลง
 - 1.7 ความรับผิดชอบ
 - 1.8 ความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
 - 1.9 การรู้จักทำชีวิตให้เป็นชีวิตเย็น

- 1.10 ความไม่เห็นแก่ตัว
- 1.11 การรับรู้ค่อนุคคลที่ควรรับรู้
- 1.12 การเคารพบูชาที่ถูกต้อง
- 1.13 คุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน
2. หมวดสัมมาสังกัปปะ คือ ความคำริชอบหรือคำริถูกต้อง มี 7 ข้อ
 - 2.1 การมีสังจะความจริงใจ
 - 2.2 ความละอายและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
 - 2.3 ความกล้าหาญ
 - 2.4 ความกตัญญูกตเวที
 - 2.5 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 2.6 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
 - 2.7 ความเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย
3. หมวดสัมมาวาจา คือ การพูดจาชอบ มี 2 ข้อ
 - 3.1 การไม่พูดร้าย
 - 3.2 พูดแต่วาจาที่ชวนฟังและมีประโยชน์
4. หมวดสัมมากัมมันตะ คือ การทำงานชอบ มี 12 ข้อ
 - 4.1 การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิต ต่อร่างกายของสิ่งมีชีวิต
 - 4.2 การไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสมบัติของผู้ใด
 - 4.3 การไม่ประทุษร้ายต่อของรักของผู้อื่น
 - 4.4 การไม่มีการกระทำที่เป็นการประทุษร้ายต่อสติสัมปชัญญะดีของตนเอง
 - 4.5 ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
 - 4.6 การมีมารยาทและนิสัยสำหรับสุภาพชน
 - 4.7 การมีมารยาทอันแสดงลักษณะแห่งความเคารพและเอื้อเฟื้อ
 - 4.8 ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมทุกสาขา
 - 4.9 การมีความประพฤติประกอบด้วยธรรม
 - 4.10 การทำความดีติดต่อกันมาตลอดเวลา
 - 4.11 การมีกิจกรรมอันประกอบด้วยสุนทรีย์ภาพ
 - 4.12 การกระทำทุกสิ่งด้วยความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
5. หมวดสัมมาอาชีวะ คือ การดำรงชีพชอบ มี 5 ข้อ
 - 5.1 การแสวงหาและมีปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพที่ประกอบด้วยธรรม

- 5.2 ความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการงาน
- 5.3 การคบบัณฑิต
- 5.4 การไม่คอกอยู่ภายใต้อำนาจหรือวิสัยของคนพาล
- 5.5 ความสุภาพไม่หยิ่งยโสโอ้อวด
6. หมวดสัมมาวาจา คือ ความ پاکเพียรถูกต้อง มี 3 ข้อ
 - 6.1 ความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ทั้งที่เป็นการละเว้นและการทำให้มี
 - 6.2 การพยายามหาคุณและทำตามตัวอย่างที่ดี
 - 6.3 การพยายามแก้ไขข้อบกพร่องที่ควรแก้ยู่ตลอดเวลา
7. หมวดสัมมาสติ คือ ความจำได้ ระลึกได้ มี 4 ข้อ
 - 7.1 ความเป็นผู้มีสติในการควบคุมตนเอง
 - 7.2 ความเป็นผู้มีสติรวดเร็วทันเวลาในทุกกรณี
 - 7.3 ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจทันต่อเหตุการณ์
 - 7.4 ความเป็นผู้มีสติในการแสวงหาและบริโภคปัจจัย
8. หมวดสัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจมั่นถูกต้อง มี 8 ข้อ
 - 8.1 การทำจิตให้สงบ มีสมาธิ จิตใจแจ่มใส
 - 8.2 ความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวในสิ่งที่มากระทบ
 - 8.3 ความอดทนอดกลั้น
 - 8.4 ความเป็นผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
 - 8.5 ความเป็นผู้มีจิตที่ไม่มีสิ่งที่น่ารังเกียจ
 - 8.6 ความเป็นผู้มีจิตไร้โรค
 - 8.7 ความเป็นผู้มีจิตเกษม คือ เขือกเขิน สดชื่น แจ่มใส สะอาด
 - 8.8 ความเป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์ ตั้งมั่นว่องไวในหน้าที่

ปราณี วิธวานิชย์ (2548 : 230) ได้กล่าวว่หลักสำหรับฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาคนให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและความเจริญก้าวหน้า ที่สำคัญมีดังนี้

1. ปัญญาธรรม คือ รู้แจ้งในสิ่งผิดชอบ
2. เมตตาธรรม คือ ปรารถนาให้ตนเองและผู้อื่นเป็นสุข
3. ขันติธรรม คือ มีความอดทนอดกลั้น
4. สุจริตธรรม คือ การคิด พูด และกระทำที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
5. วิริยธรรม คือ ความขยันหมั่นเพียร

6. การวชิรธรรม คือ การเคารพและยอมรับในตนเองและผู้อื่น

7. สามัคคีธรรม คือ การตระหนักในคุณค่าของความร่วมมือกับกลุ่ม

สมเด็จพระสังฆราช (2549 : 231-232) ได้กล่าวว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณธรรมต่อไปนี้ เป็นพื้นฐาน

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์

2. ความเมตตากรุณา

3. การไม่โลภและไม่ขโมย

4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

5. การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น

6. การรู้จักความพอดี

7. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ขู่งให้เกิดความแตกแยกและ

การไม่พูดคำหยาบ

8. การมีสติจะ และความจริงใจ

9. การไม่หลง และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ

10. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี

11. ความเป็นผู้มีเหตุผล

12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

13. ความขยันหมั่นเพียร

14. ความอดทนอดกลั้น

15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง

16. ความกตัญญูกตเวที

17. ความซื่อสัตย์สุจริต

18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส

19. ความไม่เห็นแก่ตัว

20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน

21. ความรับผิดชอบ

22. ความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง

23. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่าง

เพศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับ ความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จากคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จในการบริหารองค์กร พัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ประกอบด้วย หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย การยอมรับ ความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ ประารถนาให้ตนเองและผู้อื่นเป็นสุข มีความอดทนอดกลั้น การคิด พุค และกระทำที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความขยันหมั่นเพียร การเคารพและยอมรับในตนเองและผู้อื่น การตระหนักในคุณค่าของความร่วมมือกับกลุ่ม

คุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหาร

คุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่ต้องถือเอาเป็นหลักที่ยึดถือปฏิบัติ สภาพคุณงามความดีทั้งที่อยู่ภายในจิตใจและที่แสดงออกทางกริยาที่ประพฤติปฏิบัติในสังคม และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหาร ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547 : 27) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปไปใช้ยึดถือเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตน ดังนี้

1. พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสัตย์ สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ
2. พึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผย โปร่งใส พร้อมให้ตรวจสอบ

3. พึ่งให้บริการด้วยความเสมอภาค สะดวกและรวดเร็ว มีอัธยาศัยไมตรี โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

4. พึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยยึดผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างคุ้มค่า

5. พึ่งพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และตนเอง ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547 : 30)

ยังได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ที่ครั้งที่กระทรวงการต่างประเทศ กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างกระทรวงการต่างประเทศ

1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต อดทน เสียสละ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

2. มุ่งมั่นในผลสัมฤทธิ์ของงาน ปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

3. รักษาชื่อเสียงและเกียรติภูมิของกระทรวงการต่างประเทศ ส่งเสริมภาพพจน์และศักดิ์ศรีของสถาบัน โดยสำนึกในบทบาทและหน้าที่ในฐานะที่เป็นสถาบันหลักด้านการทูตและการต่างประเทศ

คุรุสภา (2548 : 39) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการคุรุสภาได้ออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพ โดยกำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรมว่าผู้บริหารต้องมีความรู้ ดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร

2. จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

3. การพัฒนาจริยธรรมผู้บริหารให้ปฏิบัติในกรอบคุณธรรม

4. การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549 :

81) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร (สุจริต ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรม การรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)

3. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (องค์การมหาชน) (2549 : 212-213) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข) โดยกำหนดตัวบ่งชี้ไว้ ว่า คนไทย มีคุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก รายละเอียดดังนี้

1. คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วชิสุจริตและมโนสุจริต
2. คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทย พลโลก และกำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา มีความพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ โดยผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงาน และผูกพันกับงานมีอัตราการออกจากงานและอัตราความผิดทางวินัยลดลง

จากคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหารที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหาร หมายถึง สิ่งที่ต้องถือเอาเป็นหลักทั้งขรรณสภาพคุณงามความดีทั้งที่อยู่ภายในจิตใจและที่แสดงออกทางกริยาที่ประพฤติปฏิบัติในสังคมนั้น องค์กรณ์หรือส่วนราชการนั้นได้ยอมรับนับถือกันมาหรือกำหนดร่วมกันใหม่และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ อุทิศเวลาให้กับการทำงาน

คุณธรรมจริยธรรม หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

หลักธรรม หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น ถึงแม้ว่าจะมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา 2555 กว่าปีแล้ว แต่ทุกหลักธรรมยังคงทันสมัยอยู่เสมอ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องดำเนินชีวิตและแนวทางในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะหลักธรรมดังกล่าวเป็นความจริงที่ สามารถพิสูจน์ได้ที่เรียกว่า “สัจธรรม” ปฏิบัติให้เห็นผลได้อย่างแท้จริงอยู่ที่เราจะนำหลักธรรมข้อใดมาใช้ให้เหมาะสมกับตัวเรามากที่สุด สำหรับนักบริหารก็มีหลักธรรมสำหรับยึดถือ และปฏิบัติอย่างมากมาย ซึ่งได้นำเสนอไว้บ้าง เรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2549 : 240) ได้กล่าวถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยหลักธรรม ดังนี้

ทศพิธราชธรรม 10 ประการ เป็นหลักธรรมของพระราชา กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง และธรรมของนักปกครองถือปฏิบัติได้คือ

1. ทาน คือ การให้ การแบ่งปันสิ่งที่เป็นวัตถุและสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุแก่สรรพสัตว์ การเสียดสละ การบริจาค โดยไม่คิดเอากลับคืนมา เพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์ ตอบแทน การบูชาคุณ ด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ รวมไปถึงการให้อภัย
 2. ศิล คือ ความประพฤติดีงาม สำนวณกายและวจีทวาร ประกอบแต่การสุจริต รักษา กิตติคุณให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือ
 3. การบริจาค คือ การแบ่งปันที่ไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นการช่วยให้เด็ก ๆ ค้อยโอกาส ได้รับสิ่งขาดแคลน ถึงจะเป็นการแบ่งปันเล็กน้อยๆ แต่พวกเราที่มีความสุขมากที่ได้ทำประโยชน์ ให้แก่สังคมและเพื่อน มนุษย์ด้วยกัน
 4. ความซื่อตรง คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มาษา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน
 5. ความอ่อนโยน คือ มีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคาย กระด้างถือองศ์ มีความงาม สง่างามแต่ท่วงทีกิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้ความรักภักดี แต่มีขาดยำเกรง
 6. ความทรงเดช คือ แผลพอกเลิศดั่งมหา มิให้เข้ามาครอบงำอำยิจิต ระวังยับยั้งข่มใจ ได้ ไม่ยอมให้หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและความปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร ทำกิจให้สมบูรณ์
 7. ความไม่โกรธ คือ ไม่กริ้วกราดลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและ กระทบการต่าง ๆ ผิดผลาดเสียดธรรม มีเมตตาประจำไว้ระงับความเคืองขุ่น วินิจฉัยความและ กระทบการด้วยจิตอันราบเรียบเป็นตัวของตัวเอง
 8. ความไม่เบียดเบียน คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา
 9. ความอดทน คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงลำบากกายนำเหนื่อยหน่ายเพียรไรก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกข่มขู่ด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมกกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกรณีข์ ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม
 10. ความไม่คลาดจากธรรม คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ไม่มีความ เอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ตีร้าย ลากสักการะ หรืออภิวารมณฺ์ อนิฏฐารมณฺ์ใด ๆ สถิตมั่นใน ธรรม ทั้งส่วนบุคิธรรม คือความเที่ยงธรรม กิติ นิติธรรม คือระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม กิติ ไม่ประพฤติให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป
- พุทธทาสภิกขุ (2549 : 1000 - 1004) ได้กล่าวถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยหลักธรรมดังนี้

1. อธิษฐานธรรม 4 เป็นหลักธรรมเป็นที่มั่น ธรรมเป็นรากฐานที่มั่นคงของบุคคล ธรรมควรใช้เป็นที่ประคองฐานตน เพื่อให้มีความสามารถยึดเอาเหตุผลเพื่อ ให้สำเร็จขั้นสูงสุด ตามที่คนได้ตั้งจุดหวังไว้ โดยไม่ให้มีการเข้าข้างตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ผิด สิ่งที่เป็นบ่อเกิดแห่งความมัวหมองที่จะนำมาทับถมตน ธรรมควรเอาไว้ในใจ ให้เป็นสถานที่มั่งคั่ง โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.1 ปัญญา ควรรู้ให้ชัดแจ้งในเหตุผล ให้พิจารณาให้เข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลาย จนกว่ารู้ความเป็นจริง

1.2 สัจจะ แปลว่า คำจริงมั่นคงอยู่ในความเป็นจริง ที่รู้แจ้งด้วยปัญญา เริ่มจากความเป็นจริงด้านวาจา จนถึงปรมาตตสัจจะ

1.3. จาคะ ความสละ หรือการละเสีย หรือการเสียสละ คือ การละจากสิ่งที่ตนเคยชินที่ตนยึดมั่นไว้ และสิ่งทั้งหลายที่เป็นการผิดจากความเป็นจริงให้ละวางให้ได้ อันนี้เริ่มต้น จากการครองอาชีพ และไปจนถึงการสละอาชีพ

1.4. อุปสมะ คือความสงบ คือการระงับโทสะ ระงับความวุ่นวาย อันเกิดจากกิเลสทั้งหลายแล้วทำจิตใจให้สะอาดสงบ

2. คหิสุข หรือ กามโภคีสุข 4 หลักธรรมอันพึงทำให้กฤหัสถ์มีความสุข 4 ประการคือ

2.1 อตติสุข (สุขเกิดจากความมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตน โภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของคุณ และโดยชอบธรรม

2.2 โภคสุข (สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น เลี้ยงชีพ เลี้ยงผู้ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์

2.3 อนณสุข (สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

2.4 อนวัชชสุข (สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใดๆ ดิเคียนไม่ได้ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

3. ขันติ โสรังจะ เป็นหลักธรรมอันทำให้บุคคลเป็นผู้สงบงาม

3.1 ขันติ คือความอดทนในสิ่ง 4 ประการ

3.1.1 อดทนต่อความลำบากตรากตรำ เป็นการอดทนต่อสภาพธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ความหนาว ความร้อน

3.1.2 อดทนต่อทุกขเวทนา เป็นการอดทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยความไม่สบายกายของเราเอง ความปวด ความเมื่อย

3.1.3 อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นการอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ

ความขัดใจ อันเกิดจากคำพูดที่ไม่ชอบใจ กิริยามารยาทที่ไม่งาม บางคน เพียงถูกคนโน้น กระทบที่ คนนี้กระทบที่ เขาว่าหนอย ก่อนขอคนนั้นก็อีกอึดใจบางคนทนต่อความเจ็บใจ ได้บ้างเพราะเขาเป็นผู้บังคับบัญชาของตน ถึงจะทนไม่ได้ก็ต้องทน การทนอย่างนี้ได้ถือว่ายัง ไม่เรียกว่า ชั้นดีบางคนทนต่อความเจ็บใจ ต่อคำพูดของคนในระดับเดียวกัน พรรคพวกเพื่อน ผูกในทำงานเดียวกันได้ถือว่ามีชั้นดีระดับปานกลางส่วนคนที่มีความจริงใจ นั้น ต้องทนต่อการกระทบกระเทียบ เปรียบเปรย การทำให้เจ็บอกเจ็บใจ จากคนใต้บังคับบัญชาหรือผู้ต่ำกว่า ได้ ในการทำงานนั้น เราต้องมีการติดต่อกับบุคคลหลายประเภท เพราะแต่ละคนมีการฝึกฝนตนเองต่างกัน ถ้าหากไม่มีชั้นดีแล้ว ก็ไม่อาจจะทำงานให้ออกมาดีได้อย่างเป็นสุข ทั้งบางครั้ง ยังอาจทำให้มีเรื่องเดือดร้อนมาสู่ตัวเองอีกด้วย

3.1.4 อดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นการอดทนต่ออารมณ์อันน่าใคร้นำเพลิดเพลิดใจ อดทนต่อสิ่งที่เราอยากทำ แต่ไม่สมควรทำในที่นี้มุ่งหมายถึง การไม่เอาแต่ใจตัว ไม่ยอมปล่อยตัวตามกระแสโลก ความเพลิดเพลิด เช่น ความสนุกสนาน การเที่ยวเตร่ ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ หรือการได้ผลประโยชน์ในทางที่ไม่ควร เป็นต้น

3.2 โสรัจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม ได้แก่ การทำจิตใจให้เข้มแข็ง ไม่หุนหันมอง

4. หิริ โอตตปปะ เป็นหลักธรรมที่ช่วยคุ้มครองโลก หรือมวลมนุษยให้อยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขมี 2 ประการ คือ

4.1 หิริ คือ ความละอายต่อบาป ถึงไม่มีใครรู้แต่นึกกินแทนแกล้งใจ ไม่สบายใจ เป็นความรู้สึกเกรงใจ เห็นบาปเป็นของสกปรก จะทำให้ใจของเราเศร้าหมอง จึงไม่ยอมทำบาป

4.2 โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป เป็นความรู้สึกกลัว กลัวว่าเมื่อทำไปแล้ว บาปอาจจะส่งผลเป็นความทุกข์ทรมานแก่เรา จึงไม่ยอมทำบาป

5. อิททิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้การประกอบกิจการงานสำเร็จด้วยดี มีดังนี้

5.1 ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่าดีที่สุดในมนุษย์เรา ควรจะได้ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรกที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

5.2 วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของความกล้าหาญเจออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

5.3 จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกของตัวทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัดอยู่ในใจเสมอ คำนี้รวมความหมายของคำว่า สมาธิอยู่ด้วยอย่างเต็มที่

5.4 วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้รวมความหมายของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่

6. พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมของผู้ใหญ่ที่ควรปฏิบัติอยู่เป็นนิจมี 4 ประการคือ

6.1 เมตตา คือความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุขความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งกายและใจ เช่น ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ เพื่อการบริโภค ความสุขเกิดจากการไม่เป็นหนี้ และความสุขเกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ เป็นต้น

6.2 กรุณา คือความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์ คือ สิ่งที่เข้ามาเบียดเบียน ให้เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจ และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน พระพุทธองค์ทรงสรุปไว้ว่าความทุกข์มี 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

6.2.1 ทุกข์โดยสภาวะหรือเกิดจากเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกาย เช่น การเกิด การเจ็บไข้ ความแก่และความตายสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่เกิดมาในโลกจะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งรวมเรียกว่า กายิกทุกข์

6.1.2 ทุกข์จรหรือทุกข์ทางใจ อันเป็นความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุที่อยู่นอกตัวเรา เช่น เมื่อปรารถนาแล้วไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ รวมเรียกว่า เจตสิกทุกข์

6.3 มุทิตา คือความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า "ดี" ในที่นี้ หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น ไม่มีจิตใจริษยา ความริษยา คือ ความไม่สบายใจ ความโกรธ ความฟุ้งซ่านซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน เช่น เห็นเพื่อนแต่งตัวเรียบร้อยแล้วครุขมเขย ก็เกิดความริษยาจึงแกล้งเอาเศษชอล์ก โคลน หรือหมึกไปป้ายตามเสื้อกางเกงของเพื่อนนักเรียนคนนั้นให้สกปรกเลอะเทอะ เราต้องหมั่นฝึกหัดตนให้เป็นคนที่มีมุทิตา เพราะจะสร้างไมตรีและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่ายและลึกซึ้ง

6.4 อุเบกขา คือการรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพราะพิจารณาเห็นว่า ใครทำดียอมได้ดี ใครทำชั่วยอมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม คือ ใครทำสิ่งใดไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำ เมื่อเราเห็นใครได้รับผลกระทบในทางที่เป็นโทษเราก็ไม่ควรดีใจหรือคิดซ้ำเติมเขาในเรื่องที่เกิดขึ้น เราควรมีความปรารถนาดี คือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองทำ

7. กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ เป็นหลักธรรมที่ทำให้ตนเองเป็นที่รักนับถือของคนทั่วไปมี 7 ประการคือ

7.1 น่ารัก เป็นบุคคลที่เห็นแล้วสบายใจ ชวนให้เข้าใกล้ปรึกษา ใดถาม มีความอ่อนโยน ใสสว่าง เบิกบานอยู่เป็นนิจ เสมือนพระจันทร์ในคืนวันเพ็ญ มีความสว่างไสวชุ่มเย็น มองครั้งใดก็

มีแต่ความชื่นใจ ลืมความอึดอัดขัดข้องทั้งปวง ผู้ที่ทรงคุณสมบัติเช่นนี้ได้ ต้องฝึกกิริยามารยาทให้เรียบร้อย นุ่มนวล สง่างามในทุกอิริยาบถ ทุกบรรยากาศ มีความสะอาดทั้งกาย วาจา ใจ

7.1.1 กายสะอาด ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะร่างกายสะอาด นุ่งห่มเสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อยเท่านั้น แต่ยังหมายรวมไปถึงการไม่แปดเปื้อนด้วยอบาขมุขทั้งหลาย ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่เจ้าชู้ ไม่เสพสุรายาเมา ฯลฯ

7.1.2 วาจาสะอาด คือรู้จักสำรวมในคำพูด ไม่พูดเพื่อเจ้อ ส่อเสียด ยกตนข่มท่าน พูดให้ถูกกาลเทศะ

7.1.3 ใจสะอาด เป็นความบริสุทธิ์ที่อยู่ภายใน ใจมีความสง่ายิ่งกว่าดวงอาทิตย์ ตอนเที่ยงวัน แม้จะมองไม่เห็นแต่ก็รู้ได้จากกิริยาอาการที่สดชื่นแจ่มใส ร่าเริง ใบหน้าที่ยิ้มแย้มเบิกบานอยู่เป็นนิจ ความน่ารักของกัลยาณมิตร มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งแฝงอยู่มากมาย เป็นความน่ารักที่ไม่มีความเสื่อมสลายไปตามวัยตามสังขาร สมควรที่สาธุชนทั้งหลายจะฝึกฝนตัวให้ได้คุณสมบัติเช่นนี้ไว้ เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง แก่ผู้อื่น และเป็นแบบอย่างแก่อนุชนรุ่นหลังสืบไป

7.2 นำเคารพ เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญาทั้งทางโลก และทางธรรมอย่างพร้อมมูล จนกระทั่งตระหนักและซาบซึ้งได้ดีว่า อะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป แล้วดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ที่เป็นบุญเป็นกุศลอย่างมั่นคงแน่วแน่ ไม่หวั่นไหวต่อความชั่ววอนของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ใจตกต่ำ เป็นคนรักความยุติธรรมเป็นที่สุด ไม่ว่าค่อนหน้าอย่างไร ถัดหลังต้องอย่างนั้น มีความเมตตากรุณาอยู่เป็นนิจกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณสมบัตินี้จะหลอมให้กัลยาณมิตรเป็นที่น่าเคารพของชนทั้งหลาย

7.3 นำเทิดทูน เป็นบุคคลที่ทรงความรู้ มีภูมิปัญญาเป็นเลิศ ทั้งทางโลกและทางธรรม ความฉลาดปราดเปรื่องมีมากจนเป็นที่ยอมรับของทุกคนในวงการ เป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ สามารถอันยอดเยี่ยมใคร ๆ ก็อยากจะทำตัวเป็นศิษย์ มีความอาจหาญร่าเริงที่จะประกาศให้ชาวโลกได้รับรู้ถึงคุณความดีของกัลยาณมิตร

7.4 ฉลาดพูดแนะนำตักเตือน เป็นบุคคลที่รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ มีความสามารถพูดโน้มน้าวให้ทำตามในสิ่งที่ดีมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ กัลยาณมิตรจึงควรศึกษาหลักจิตวิทยาในการเข้าถึงจิตใจของบุคคลต่าง ๆ หาโอกาสฝึกพูดให้เหตุให้ผลให้เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส เพราะกัลยาณมิตรต้องพบปะกับบุคคลทุกเพศ วัย หลายฐานะ กัลยาณมิตรต้องให้คำแนะนำปรึกษาที่ดีที่ควร อย่าให้ผู้ที่มาพบเราต้องจากไปด้วยความผิดหวัง

7.5 อดทนต่อถ้อยคำ เป็นบุคคลที่พร้อมจะรับฟังคำปรึกษาซักถามอยู่เสมอ อดทนฟังได้แม้เรื่องไร้สาระ ไม่เบื้อหน้า ไม่รำคาญ เราจึงต้องอดทนให้อภัย รักษาอารมณ์ให้เยือกเย็นอยู่เสมอ

7.6 แดงเรื่องทีล็กถ้ำได้ เป็นบุคคลที่สามารถนำเรื่องทีขกมาอธิบายให้เกิดภาพพจน์ เข้าใจง่าย แม้เรื่องราวทีล็กซึ่งเกี่ยวกับชีวิตเกี่ยวกับหัวข้อธรรมะทียาก ๆ ก็สามารถหาเรื่องอุปมาอุป มัยให้เข้าใจอย่างง่าย

7.7 ไม่ชักนำไปในสิ่งทีเสื่อม เป็นบุคคลทีประพฤติปฏิบัติอยู่ในธรรม ไม่ยอมทำเรื่องที เป็นการเสื่อมเสีย พูดอย่างไรทำอย่างนั้น ไม่มีเบื้องหน้า ไม่มีเบื้องหลัง ทุกกิจกรรมของ กัลยาณมิตรต้องบริสุทธิ์ผุดผ่อง ใสสะอาด พร้อมทั้งจะประกาศให้ชาวโลกรับรู้ และทำทหายให้มา พิสูจน์ได้เสมอ

8. บารมี 10 (ทศบารมี) เป็นหลักธรรมทีผู้บริหารควรทราบและน้อมนำมาพิจารณาเพื่อ ความเป็นผู้ทีควรแก่การเคารพนับถ้อมี 10 ประการดังนี้

8.1 ทาน การให้ การเสียสละ

8.2 ศีล การรักษากาย วาจาให้อยู่ในหลักความประพฤติทีเป็นแบบแผนแห่งภาวะของ ตน ความประพฤติดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย

8.3 เนกขัมมะ การออกบวช ความปลื้ดดับปลื้ดใจจากกาม

8.4 ปัญญา ความรอบรู้ ความหยั่งรู้เหตุผล เข้าใจสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงและรู้จักแก้ไขปฏิบัติจัดการต่างๆ

8.5 วิริยะ ความเพียร ความแกล้วกล้า ไม่เกรงกลัวอุปสรรค พยายามบากบั่น อุตสาหะ ก้าวหน้าเรื่อยไป ไม่ทอดทิ้งธุระหน้าที่

8.6 ขันติ ความอดทน ความทนทานของจิตใจ สามารถใช้สติปัญญาควบคุมตนให้อยู่ในอำนาจเหตุผล และแนวทางความประพฤติหรือการปฏิบัติ ทีตั้งไว้เพื่อจุดหมายอันชอบ ไม่ดู อำนาจกิเลส

8.7 สัจจะ ความจริง คือ พูดจริง ทำจริง และจริงใจ

8.8 อธิฐาน ความตั้งมั่น การตัดสินใจเด็ดเดี่ยว วางจุดหมายแห่งการกระทำของตน ไว้แน่นอน และดำเนินตามนั้นแน่วแน่

8.9 เมตตา ความรักใคร่ ความปรารถนาดี มีไมตรี คิดเกื้อกูลให้ผู้อื่นและเพื่อนร่วม โลกทั้งปวงมีความสุขความเจริญ

8.10 อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง ความวางใจสงบราบเรียบสม่ำเสมอ เที่ยงธรรม และดำรงอยู่ในธรรม ไม่เอนเอียงหรือหวั่นไหวไปด้วยความยินดียินร้ายชอบช้งหรือ แรงเข้ายวนยั่วใดๆ

9. ยุติธรรม 5 เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้การพิจารณาตัดสินความเป็นไปด้วยความยุติธรรม
นักบริหารหรือผู้นำมักจะประสบปัญหาหรือร้องเรียนขอความเป็นธรรมอยู่เป็นประจำหลักตัดสิน
ความเพื่อให้เกิดความ ยุติธรรม มี 5 ประการคือ

- 9.1 สัจจวา เหนะนำด้วยความจริงใจ
- 9.2 บัณฑิตะ ฉลาดและแนะนำความจริงและความเสมอ
- 9.3 อสาทะเสนะ ตัดสินด้วยปัญญาไม่ตัดสินด้วยอารมณ์ผุนผั่น
- 9.4 เมชาวี นึกถึงธรรม (ยุติธรรม) เป็นใหญ่ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง
- 9.5 รัมมัญฐะ ไม่ริษยาอาฆาต ไม่ต่อเวร

10. อคติ 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้การกระทำอันทำให้เสียความเที่ยงธรรม มี 4 ประการ
ดังนี้

- 10.1 ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่
- 10.2 โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ
- 10.3 โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา
- 10.4 ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) (2549 :55-56) ได้เสนอหลักธรรมที่ทำให้เราอยู่
อย่างมีความสุขในยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. รู้เท่าทันสถานการณ์ของโลกได้
2. รู้เท่าทันโลกธรรม ไม่หวั่นไหว
3. อยู่อย่างสันโดษ สงบ โดยมีหลักธรรมเป็นตัวหนุนอยู่ 5 ประการคือ
 - 3.1 ขันติ
 - 3.2 เมตตา
 - 3.3 เสียสละ
 - 3.4 ให้อภัย
 - 3.5 ปลื้มใจ

จากคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม
ตามมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น
สังฆธรรมตลอดมา ทุกกาลทุกสมัยผู้บริหารสามารถน้อมนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดสันติสุข บริหารงาน
ได้เป็นผลสำเร็จอย่างยั่งยืนและยาวนาน หลักธรรมที่สำคัญและควรยึดเป็นหลักในการบริหาร เช่น
ทศปราชญ์ธรรม อริยฐานธรรม 4 กสิสุข สัปปริสธรรม 7 อคติ 4 ยุติธรรม 5 ขันติ โสรัจจะ กัลย
มิตรธรรม 7 บารมี 10 นาถกาณธรรม 10 หรือหิริ โอตตปปะ

การปฏิบัติตามหลักธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา

หลักธรรมสำหรับคณะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งได้บูรณาการจาก ทศพิธราชธรรมที่จะนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาทุกด้าน ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. คีต

1.1 ความหมายของคีต คีตเป็นการความประพฤติที่คั่งงม ทั้ง กาย วาจา ใจ ให้ปราศจากโทษ มีระเบียบวินัยในตนเอง ควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ตลอดจนใจ ให้เป็นปกติเรียบร้อย และได้มีผู้ให้ความหมายของคีต ไว้ดังนี้

เนตรพัฒนา ขาวีราช (2549 : 60) ให้ความหมายของคีตไว้ว่า เป็นการรักษารธรรมสุจริต ประพฤติแต่สิ่งดีงาม เป็นการสำรวมกาย วาจา และใจ มีระเบียบวินัยในตนเอง

พุทธทาสภิกขุ (2549 : 22) ให้ความหมายของคีตไว้ว่า คีตหมายถึง ภาวะปกติและเหตุบังอัยหรือการจัดการที่ทำให้เกิดและปกติ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒน) (2549 : ไม่มีเลขหน้า) ให้ความหมายของคีตว่า คีตคือการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ตลอดจนใจ ให้เป็นปกติเรียบร้อย

สัญญา ธรรมศักดิ์ (2554 : ไม่มีเลขหน้า) ให้ความหมายของคีตไว้ว่า คีตคือ ความประพฤติดีงาม เว้นจากการทำชั่ว เสียหาย ไม่ทำอะไรที่เป็นการไม่เหมาะสมไม่ควร

สาโรจน์ กาลศิริศิลป์ (2554 : ออนไลน์) ให้ความหมายของคีตว่า คีต หมายถึง การสำรวมกาย วาจา ให้สะอาดปราศจากโทษ

จากความหมายของคีต สรุปได้ว่า คีตหมายถึง การสำรวมกาย วาจา และใจ ให้เรียบร้อยเป็นปกติ

1.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านคีตการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านคีต มีความจำเป็นที่สุดเพราะการมีคีตคือการงดเว้นจากการประพฤติดีด้วยกาย วาจา การควบคุมกายวาจาให้เรียบร้อยงดงามให้ปราศจากมัวหมอง

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2548 : 204) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านคีตว่า มีความจำเป็นที่สุดแก่ผู้บริหารทุกชั้น เพราะผู้บริหารมีศีลย่อนำหมู่คณะได้ ถ้าผู้บริหารไม่มีศีลก็ย่อนำหมู่คณะไปในทางหายนะ โดยเฉพาะศีล 5 ซึ่งเป็นศีลระดับล่าง เพราะฉะนั้น คีตจึงเป็นธรรมที่ผู้นำทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตจะพึงประพฤติปฏิบัติ

มูลนิธิธรรมาภรณ์ (2549 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงคีตไว้ว่า คีตในทางปฏิบัติก็คือ การงดเว้นจากการประพฤติดีด้วยกาย วาจา การควบคุมกายวาจาให้เรียบร้อยงดงามให้ปราศจากมัวหมอง ไม่ให้ผิดปกติธรรมดา กล่าวคือ การไม่ทำผิด ไม่พูดผิด ศีลมีหลายระดับ ระดับต้นคือ

ศีล 5 ซึ่งเป็นศีลของคนทั่วไป ระดับคือศีล 8 ของอุบาสก อุบาสิกา และศีล 10 ของสามเณร ระดับสูงคือศีล 227 ของพระภิกษุ

สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 211) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติด้านศีลไว้ว่า ได้แก่การสำรวม กิริยา มารยาท วาจาให้เรียบร้อย ประกอบสุจริตและยุดิธรรม รักเกียรติคุณของตน ให้มั่นคง วางตนให้เป็นที่เคารพนับถือของผู้ได้บังคับบัญชาและประชากรยุดิ

จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านศีล สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านศีลของผู้บริหารสถานศึกษาต้อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติดนินทาในทางกายและวาจาพูดจา นำเชื่อถือและสุภาพ

2. ความซื่อตรง

2.1 ความหมายของความซื่อตรง ความซื่อตรงเป็นการปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต ไร้ หมาย ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น มีความซื่อมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และได้มีผู้ให้ความหมายของความซื่อตรง ไว้ดังนี้

พระมหาสาคร ศรีดี (2549 : ออนไลน์) ให้ความหมายของ ความซื่อตรงว่า ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยสุจริต

กาญจนา นาคสกุล (2554 : ไม่มีเลขหน้า) ให้ความหมายของความซื่อตรงว่า หมายถึง ความซื่อตรงปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต

ฉลวย มลกุล (2554 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความซื่อตรงไว้ว่า ความซื่อตรง หมายถึง ความซื่อสัตย์สุจริต ไร้หมาย ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต

จากความหมายของความซื่อตรง สรุปได้ว่า ความซื่อตรงหมายถึง ความซื่อตรงต่อ หน้าที่ ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

2.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความซื่อตรง

การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความซื่อตรง ความซื่อตรงต่อตนเอง คือมีความ จริใจต่อตนเอง ความซื่อตรงต่อบุคคลอื่น ต่อสังคมและประเทศชาติ คือมีความจริงใจต่อบุคคล อื่น

สาโรจน์ กาลศิริศิลป์ (2554 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความซื่อตรงไว้ว่าเป็นความซื่อตรง ในทางปฏิบัติตามหลักธรรมที่ดี และได้แบ่งความซื่อตรงออกเป็น 6 ประการ

1. ตรงต่อบุคคล คือมีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนโดยไม่เลือกชั้น วรรณะ ไม่เนรคุณผู้มีพระคุณและไม่เป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก

2. ตรงต่อเวลา คือจะนัดหมายกับใคร หรือจะทำงานสิ่งใดก็ให้ตรงเวลาที่กำหนดไว้ และไม่เอาเวลาราชการ ไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว

3. ตรงต่อวาจา คือเมื่อได้รับปากกับใครว่าจะทำสิ่งที่ดีและสุจริต จะไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีและทุจริต ก็ให้กระทำตามที่ถั่นวาจา

4. ตรงต่อหน้าที่ คือซื่อสัตย์สุจริตและตั้งใจต่อหน้าที่การงานของตน
ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ละทิ้งหน้าที่และปิดความรับผิดชอบ

5. ตรงต่อธรรมะ คือการยึดมั่นในหลักคุณธรรม และบูชาความถูกต้อง ความยุติธรรม ความชอบธรรมไว้เหนือสิ่งอื่นใด

6. ตรงต่อตนเอง คือการไม่โกหกตนเอง ซื่อสัตย์สุจริตต่ออุดมการณ์ของตน ไม่ฝืนใจทำในสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์ของตนเอง

พระภิกษุวิสุทฐิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล) (2555 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความซื่อตรงในทางปฏิบัติคือความถูกต้อง ความจริงแท้ และอธิบายไว้ 3 ประการคือ

1. ความซื่อตรงต่อตนเอง คือมีความจริงใจต่อตนเอง ไม่หลอกลวงตนเอง ได้แก่เวลาที่ตนเองกระทำความดี หรือกรรมชั่ว ถูกหรือผิด ก็รู้ดี รู้ชั่ว รู้ผิด รู้ถูก ตามที่เป็นจริง

2. ความซื่อตรงต่อบุคคลอื่น ต่อสังคมและประเทศชาติ คือมีความจริงใจต่อบุคคลอื่น ไม่คดโกงหลอกลวงเขาเลียดชีวิต ไม่แสดงกิริยา กล่าววาจาหรือแสดงนิมิตใด ๆ อันเป็นเท็จหรือมารยาสาไถย

3. ความซื่อตรงต่อกิจการงานอาชีพหรือหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ก็ซื่อตรงต่อวิชาชีพของตนไม่ลวงละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพของตน พ่อค้าทำธุรกิจก็ซื่อตรงต่อลูกค้า ไม่ปลอมปนสินค้า ไม่โกงตาชั่งตวงวัด เป็นต้น

จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความซื่อตรง สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความซื่อตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องตรงต่อเวลาและอุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติงาน มีความยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม ไม่ใช่เวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

3. ความอ่อนโยน

3.1 ความหมายของความอ่อนโยน เป็นการมีอัธยาศัยไม่ง้อเหยียงหยาบคาย กระด้าง ถือองศ์ ความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไมรับฟังคำตักเตือน และได้มีผู้ให้ความหมายของความอ่อนโยน ไว้ดังนี้

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2549 : 108) ได้ให้ความหมายของความอ่อนโยนไว้ว่า หมายถึง คือการมีอัธยาศัยอ่อนโยน ละมุนละไม รับฟังคำตักเตือน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2549 : 240) ให้ความหมายของความอ่อนโยนไว้ว่า มีอัธยาศัย ไม่ง้อเหยียงหยาบคาย กระด้างถือองศ์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้ความรักภักดี แต่มีขาดยำเกรง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒน. 2549 : ไม่มีเลขหน้า) ให้ความหมายของความอ่อนโยนไว้ว่า หมายถึง ความสุภาพอ่อนโยน

จากความหมายของความอ่อนโยน สรุปได้ว่า ความเป็นผู้มีอัธยาศัยดี ไม่หยาบคาย ไม่แข็งกระด้างถือองศ์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม รับฟังคำตักเตือน สุภาพเรียบร้อย

3.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอ่อน โยน การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอ่อนโยน การเป็นผู้มีอัธยาศัยดี ไม่หยาบคาย ไม่แข็งกระด้าง ไม่ถือตัวไม่ถือคิงหรือไม่เป็นคนเย่อหยิ่ง เป็นคนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีกิริยาสุภาพอ่อนโยน

ธีรรัตน์ กิจจาร์ณีย์ (2548 : 206) ได้กล่าวถึงมีทวะ ไว้ว่า แปลว่าความอ่อนโยน หมายถึงความเป็นผู้มีอัธยาศัยอ่อนโยน สุภาพเรียบร้อย ไม่ถือคิงหรือไม่เป็นคนเย่อหยิ่ง เป็นคนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความอ่อนโยน เพื่อไม่ให้เป็นคนทะนงตัว ยกตนข่มผู้น้อย ใช้อำนาจบาตรใหญ่ ไม่รับฟังเหตุผลของผู้ใด ผู้บริหารที่ดีจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ได้บังคับบัญชาและปรับปรุงตนเองให้ทันเหตุการณ์เสมอ

สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 212) ให้ความหมายของความอ่อนโยนไว้ว่า ความอ่อนโยนหมายถึง ความเป็นผู้มีอัธยาศัยดี ไม่หยาบคาย ไม่แข็งกระด้าง ไม่ถือตัว มีกิริยาสุภาพอ่อนโยน

จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอ่อนโยน สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอ่อนโยนของผู้บริหารสถานศึกษา การมีอัธยาศัยดีต่อเพื่อนร่วมงาน ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ในการปฏิบัติ สุภาพอ่อนโยนและนอบน้อมถ่อมตน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ความเพียร

4.1 ความหมายของความเพียร เป็นความพยายาม ความอุตสาหะ ความบากบั่น ความหมั่น ความขยัน ความกล้าแข็ง ความพยายามจนกว่าจะสำเร็จ การบำเพ็ญเพียรเพื่อขจัดหรือทำลายอกุศลกรรม ข่มใจไม่ยอมหลงไหลในกิเลสตัณหา และได้มีผู้ให้ความหมายของความซื่อตรง ไว้ดังนี้

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ.9). (2549 : 28) ได้ให้ความหมายของความเพียรไว้ว่า หมายถึง การบำเพ็ญเพียรเพื่อขจัดหรือทำลายอกุศลกรรมให้สูญสิ้น ข่มใจไม่ยอมหลงไหลในกิเลสตัณหา

พระราชวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตฺโต) (2549 : 7) ให้ความหมายของความเพียรไว้ว่า หมายถึงมีความข่มใจไม่ยอมหลงไหลในกิเลสตัณหา

พุทธทาสภิกขุ (2549 : 23) ให้ความหมายของความเพียรไว้ว่า หมายถึง วิริยะที่เผา
อุปสรรค

พระเทพเทวี (ประยูรย์ ปยุตโต) (2550 : 29) ให้ความหมายของความเพียร
ไว้ว่า หมายถึง เผาความชั่วเผากิเลส

สมหวัง วิทยาปัญญาพนธ์ (2555 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความเพียรไว้ว่า
หมายถึงธรรมะที่เผากิเลสเผาบาป หรือความชั่วทั้งปวง หรือความเห็นแก่ตัว

จากความหมายของความเพียร สรุปได้ว่า ความเพียร หมายถึงความเพียรในการที่จะ
กำจัดความเกียจคร้านและความชั่ว ความเห็นแก่ตัว ให้ออกไปจากตัว

4.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความเพียร

การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความเพียร คือ ความพยายาม ความกล้าที่จะลงมือทำ
เป็นแนวทางให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามประสงค์ หมายถึง การลงมือปฏิบัติลงมือทำงานที่ตน
ชอบที่ตนรัก ทำด้วยความพากเพียรพยายาม ทำด้วยความสนุก กล้าหาญ กล้าเผชิญกับความทุกข์ยาก
ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น หากมีอุปสรรคข้อขัดข้องใดๆ ก็เพียรกำจัดขจัดปัดเป่าไปให้หมดสิ้นไป
โดยไม่ย่อท้อ ไม่สิ้นหวัง เดินหน้าเรื่อยไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายคือ ความสำเร็จ

ธีรรัตน์ กิจจาร์ภย์ (2548 : 207) ได้กล่าวถึงความเพียรเป็นเครื่องเผากิเลส แล้วจะนำ
ความสุขมาให้ การมีขันติ ความอดทนอดกลั้น การมีศีลสำรวมกาย วาจา ใจ ล้วนแต่เป็นเครื่อง
เผากิเลสเร่าร้อนให้หมดไป ผู้บริหารจึงต้องยึดคุณธรรม เรื่องความเพียรความเย็นเป็นที่ตั้ง ต้อง
เพียรพยายามขยันประกอบกิจการงานในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างรุกหน้าไม่หยุดยั้งหรือถอย
หลังเป็นอันขาด อย่าให้งานค้างค้ำเป็นพอกหางหมูจนสาบไม่ไหว หมั่นรักษาอุโบสถศีลในวันพระ
รู้จักขยับขี้ใจไม่หมกมุ่นหรือหลงผิดอยู่ในความสุข สำรวมกาย วาจา ใจ ทำใจให้เบิกบาน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒน)
(2549 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงความเพียร ลักษณะของผู้นำที่จะขาดเสียมิได้ก็คือ ความกล้า
หาญเด็ดเดี่ยวในการปฏิบัติหน้าที่หรือในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ จึงจะ
ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและยำเกรงขึ้นในประชาชนได้ ความเด็ดเดี่ยวจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีพลังภายใน
คือ ศปะ ความเพียรพยายามอย่างเด็ดเดี่ยว มั่นคงจนกว่าจะบรรลุความสำเร็จในหน้าที่การงาน
นั่นเอง ศปะจึงเป็นที่มาแห่งอำนาจของผู้นำ ดังที่เรียกกันว่า มีศปะเดชะ

จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความเพียร สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้าน
ความเพียรของผู้บริหารสถานศึกษา มีความขยันมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ มีความกระตือรือร้น
ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หาทางแก้ปัญหาอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำงานเสร็จ
ทันเวลาที่กำหนด ไม่ค้างค้ำ

5. ความอดทน

5.1 ความหมายของความอดทน ความอดทนเป็นความอดทน ความอดกลั้น ของร่างกายต่อความยากลำบาก เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำบรรลุผล อดทนต่อความยากลำบากทั้งปวง แม้จะเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ย่อท้อ อดทนความรู้สึกของจิตใจอันหนักแน่นมั่นคง พร้อมทั้งจะเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และได้มีผู้ให้ความหมายของความอดทน ไว้ดังนี้

กรรณิการ์ ภิมขัรตัน (2548 : 15) ได้ให้ความหมายของความอดทน คือ ความอดทน ความอดกลั้น ของร่างกาย ต่อความยากลำบาก เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำบรรลุผลความอดทนทางใจ คือ ความอดทนต่อสภาวะที่มากระทบต่อจิตใจ ก่อให้เกิดความเศร้าหมอง ความทุกข์ระทมใจ ซึ่งผมเห็นว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นจุดประาะบางที่จะต้องให้การดูแลเป็นพิเศษการขาดความอดทนทางด้านจิตใจ ใจจะสั่งกายให้ทำอะไรก็ได้ตามที่ใจต้องการ ไม่ว่าจะรัก โลภ โกรธ หลง ต่าง ๆ นานา แต่หากเราไม่เป็นไปตามที่ใจเราต้องการ สามารถเอาชนะใจได้ ไม่ทำในสิ่งที่ผิด ถือว่ามีความอดทนทางด้านจิตใจที่น่ายกย่องยิ่งนัก

พุทธทาสภิกขุ (2549 : 23) ให้ความหมายของความอดทนไว้ว่า หมายถึงความอดกลั้น ไม่ปล่อยกาย วาจา ใจ ตามอารมณ์หรือกิเลสที่เกิดขึ้นนั้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550 : 11) ให้ความหมายของความอดทน คือ ความอดกลั้น ซึ่งเป็นเครื่องเผือกเสส

ฉลวย มลคต (2554 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความอดทน หมายถึง การมีความอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษาอาการ กาย วาจา ใจให้เรียบร้อย

สาโรจน์ กาลศิริศิลป์ (2554 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความอดทน หมายถึง ความอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พอใจ

จากความหมายของความอดทน สรุปได้ว่า ความอดทน หมายถึง ความอดกลั้นต่อความยากลำบากทั้งปวง แม้จะเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ย่อท้อ

5.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอดทน

การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอดทน คือการมีความอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษาอาการ กาย วาจา ใจให้เรียบร้อย

สุภาพร พิศาลบุตร (2550 : 212) ได้กล่าวถึงความอดทนในทางปฏิบัติ ได้แก่ ความอดทนต่อความยากลำบาก ครากดรามในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ถึงเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ย่อท้อถอย มีน้ำอดน้ำทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อถ้อยคำที่มีผู้กล่าวที่ไม่ชอบใจ อดกลั้นรักษาอาการทางกาย วาจา และทางใจ ให้สงบเรียบร้อยเป็นปกติในทุกสถานการณ์

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (2555 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความอดทน หมายถึง การรอได้ คอยได้ ความสมควรหรือพร้อมแล้วที่จะได้รับ การเป็นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความอดทนมาก ยิ่งลูกน้องมากก็ยิ่งต้องอดทนมาก อย่าโยนความอดทนไปให้ลูกน้อง และอธิบายไว้ 6 ประการคือ

1. อดทนต่อความยากลำบากด้วยโรคภัยไข้เจ็บ
2. อดทนต่อความตรากตรำเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ
3. อดทนความเจ็บใจเพราะถูกสบประมาท นินทา คำทอในกรที่ว่าจะเป็นอยู่ในสังคม

โลกปัจจุบัน

4. อดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส
5. อดทนต่อการรักษาศรัทธาในความดีให้ยังคงอยู่ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ยกเลิกความดี
6. อดทนต่อผลการทบทหรือโทษทัณฑ์ที่ต้องได้รับ เพราะตนเองกระทำก็ควรต้องรับผลเวรใช้กรรมนั้น ๆ ตามกฎการเวียนว่ายอยู่

จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอดทน สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความอดทนของผู้บริหารสถานศึกษา อดทนอดกลั้นต่อคำพูดและการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง มีความตั้งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ และอดทนต่อความโลภ ความโกรธ ความหลง ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของทางราชการ

6. ความไม่เบียดเบียน

6.1 ความหมายของความไม่เบียดเบียนเป็นการไม่ก่อทุกข์หรือเบียดเบียน ไม่มีการกระทำอันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่งต่อตนเองและผู้อื่นให้ลำบาก ไม่ก่อความทุกข์ยากให้แก่บุคคลอื่น ตลอดจนสัตว์อื่นทั้งหลาย และได้มีผู้ให้ความหมายของความไม่เบียดเบียน ไว้ดังนี้
กรรณิการ์ ภิมขร์รัตน (2548 : 14) ได้ให้ความหมายของความไม่เบียดเบียน หมายถึง ไม่เบียดเบียนคนอื่น

ขนิษฐา กาญจนรังษิณนธ์ (2555 : ออนไลน์) ให้ความหมายของ ความไม่เบียดเบียนคือ การไม่ก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคลโล) (2555 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความไม่เบียดเบียนไว้ว่า หมายถึง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ลำบาก ไม่ก่อความทุกข์ยากให้แก่บุคคลอื่น ตลอดจนสัตว์อื่นทั้งหลาย

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (2555 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความ ไม่เบียดเบียน ไว้ว่า หมายถึง ไม่มีการกระทำอันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่งต่อตนเองและผู้อื่น

จากความหมายของความไม่เบียดเบียน สรุปได้ว่า ความไม่เบียดเบียน หมายถึง ไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ยากลำบากทั้งทางร่างกายและจิตใจ

6.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความไม่เบียดเบียน

การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความไม่เบียดเบียน คือการไม่เบียดเบียน หรือบีบบังคับ ไม่ก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น ไม่หาเหตุกลั่นแกล้งหรือใช้อำนาจหน้าที่ขู่เข็ญบังคับใคร

ประสาธ อิศรปริคา (2548 : 32) ได้กล่าวถึงความไม่เบียดเบียนในทางปฏิบัติ คือ ไม่บีบบังคับข่มเหงใครให้เดือดร้อน ไม่หลงระเห็จในอำนาจ ไม่หาเหตุกลั่นแกล้งหรือใช้อำนาจหน้าที่ขู่เข็ญบังคับใคร มีจิตกรุณาแก่คนทั่วไป

มูลนิธิอภิธรรมมูลนิธิ (2549 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงความไม่เบียดเบียนในทางปฏิบัติ คือ เป็นผู้มึกรุณา ชอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมื่อเห็นคนอื่นได้รับความลำบากเดือดร้อน ไม่ชอบเบียดเบียนผู้อื่น เห็นคนอื่นเดือดร้อนก็ยื่นมือเข้าช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ โดยไม่เห็นแก่ความลำบากเหนื่อยยากและไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

จำเริง จิตรหลัง (2557 : 23) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความไม่เบียดเบียน หมายถึง การไม่เบียดเบียนเบียดเบียนใครไม่รุกรานใคร ไม่กดขี่ข่มเหงใคร ไม่บีบบังคับใครให้ได้รับความเดือดร้อน ผู้บริหารพึงมีคุณธรรมนี้ไว้ประจำใจ มีความกรุณาปราณีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เห็นใครควรช่วยเหลือก็ช่วยเหลืออย่างจริงใจ ใครควรยกย่องส่งเสริมก็ยกย่องส่งเสริมตามเหมาะสมไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่บีบบังคับจิตใจใคร เมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี มีลาภศมีคนยกย่องสรรเสริญ มีความสุขความเจริญก็ยินดีด้วยทั้งยังปรารถนาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่มีความอิจฉาริษยา

จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความไม่เบียดเบียน สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความไม่เบียดเบียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเมตตากรุณา ไม่เบียดเบียนผู้อื่นช่วยเหลือบุคคลอื่น โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ ความไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่นลำบาก คือ ไม่ก่อทุกข์ยากให้แก่สัตว์ใดด้วยเห็นเป็นของสนุก ไม่ทำร้ายมนุษย์และรังแกสัตว์เล่นเพื่อความบันเทิงใจของตน ไม่บีบบังคับข่มเหง เช่น ไม่เก็บภาษีทุจริตหรือไม่ใช้แรงงานเกินควร รวมไปถึงไม่หลงระเห็จอำนาจ ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษแก่ผู้อื่นเพราะความอาฆาตร้ายและเกลียดชัง

7. ความยุติธรรม

7.1 ความหมายของความยุติธรรม คือความเที่ยงธรรม เสมอภาคในคนทุกประเภท ผู้นำที่ปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมเป็นที่รักของหมู่ชน และได้มีผู้ให้ความหมายของความยุติธรรม ไว้ดังนี้

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2548 : 14) ให้ความหมายของความยุติธรรม คือความเที่ยงธรรม และมีความเสมอภาค

พระราชวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตโต) (2549 : 7) ให้ความหมายของความยุติธรรมไว้ว่า หมายถึง ความเสมอภาคในคนทุกประเภท ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา

ขนิษฐา กาญจนรังษินันท์ (2555 : ออนไลน์) ให้ความหมายของ ความยุติธรรมคือ มีความเที่ยงธรรม

7.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม

การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม คือความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล

มูลนิธิธรรมาภิบาล (2549 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม หมายถึง พยายามแสดงการประนีประนอมอย่างมีหลักการระหว่างเสรีภาพ กับความเสมอภาค โดยนำเสนอให้เห็นจุดของแนวคิดที่มองความยุติธรรมเสมือนการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม

สาโรจน์ กาลศิริศิลป์ (2554 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม หมายถึง มีความเที่ยงธรรม เสมอภาคในคนทุกประเภท ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ไม่มีอคติ คือ ความลำเอียง ซึ่งความลำเอียงนี้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ 4 อย่าง คือ ลำเอียงเพราะความรัก ลำเอียงเพราะความโกรธ ลำเอียงเพราะความกลัว และลำเอียงเพราะความหลง การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งก็พิจารณาจากความรู้ ความสามารถและคุณธรรมความดี ผู้นำที่ปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมเป็นที่รักของหมู่ชน ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมความดี มาเป็นบริวารอยู่เสมอ

จันเริง จิตรหลัง (2557 : 23) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล เช่น ศาลย่อมทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม ปฏิบัติด้วยความชอบด้วยเหตุผล ไม่มีอคติคือ ความลำเอียง มีความเสมอภาค การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งก็พิจารณาจากความรู้ ความสามารถและคุณธรรมความดี ผู้นำที่ปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมเป็นที่รักของหมู่ชน

บริบทของโรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ ได้มีบริบทโดยสังเขปดังนี้ (โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ (2544 : 3 - 6) โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ เลขที่ 330 หมู่ 16 ถนนสุวรรณวงค์ ตำบลปะหลาน อำเภอพัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนประจำอำเภอพัคภูมิพิสัย เปิดการ

เรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 2,914 คน ปัจจุบันจัดอยู่ในประเภท
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ความเป็นมาการก่อตั้งโรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร ก่อตั้งเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.
2511 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เปิดทำการสอบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2511 โดยระยะแรกใช้อาคารเรียนของโรงเรียนพัคณภูมิพิสัย
ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว

ในปี พ.ศ. 2511 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ 212 จำนวน 4 ห้องเรียน
1 หลัง ณ บริเวณที่ตั้งโรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคารในปัจจุบัน

วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2511 ได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร โดยมี
นายสุรศักดิ์ ภูมิภักดิ์ ศึกษาธิการอำเภอพัคณภูมิพิสัย รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่เป็นคนแรก
ต่อมา นายบุญเสริม พลศรีพิมพ์ ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศยุบโรงเรียนพัคณภูมิพิสัย สังกัดกอง
ประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา รวมกับโรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา
ประจำอำเภอชื่อว่า "โรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร" มาจนกระทั่งปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2512 โรงเรียนได้รับอนุมัติให้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในปี พ.ศ. 2531 โรงเรียนได้รับอนุมัติตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาให้เป็นผู้อำนวยการ
ระดับ 8 และผู้ช่วยผู้อำนวยการระดับ 7

ปัจจุบัน มีนักเรียน 2,840 คน ครู 113 คน พนักงานบริการ 13 คน พนักงานราชการ
8 คน อัตรากำลัง 5 คน ครูชั้นวิฤทธิ 1 คน โครงการคืนครูให้โรงเรียน 1 คน ครูที่เลี้ยงเด็กพิการ 1
คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน และดร. มนูญ เพชรมีแก้ว ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

เนื้อที่ทั้งหมดของโรงเรียน

เนื้อที่ทั้งหมดของโรงเรียน มี 115 ไร่ 2 งาน 82 ตารางวา โดยที่ดินของโรงเรียน
แบ่งเป็น 2 แปลง แปลงที่ 1 อยู่ติดถนนสุวรรณวงษ์ เนื้อที่ 37 ไร่ 3 งาน 90 ตารางวา เป็นที่ตั้ง
อาคารเรียนปัจจุบัน แปลงที่ 2 อยู่ติดถนนสายบ้านสี่เหลี่ยม - พัคณ เนื้อที่ 77 ไร่ 2 งาน
92 ตารางวา เป็นที่ตั้งบ้านพักครูและสนามกีฬา

ข้อมูลทั่วไป

อักษรย่อ พ.ว.

สีประจำโรงเรียน เหลือง-ดำ

คติพจน์ คิดดี ทำดี รักดี

คำขวัญ รักเรียนรู้ รักความดี รักสามัคคี รักเพื่อนมนุษย์

ปรัชญาโรงเรียน บัณฑิตย่อมฝึกตน

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นขวาคำ หมายถึง ต้นไม้ที่เป็นมงคลคู่กับศาลาเจ้าปู่บุญจันทร์

มาตั้งแต่สมัยก่อตั้ง โรงเรียน

วิสัยทัศน์

คุณธรรมนำความรู้ คู่เทคโนโลยี ตามวิถีพอเพียง เคียงข้างระบบประกันคุณภาพ ผู้การ

กระจายอำนาจบริหาร

อัตลักษณ์

รู้ดอคอม มีทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหา

พันธกิจ

1. สร้างเสริม โอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคน
2. สร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์โรงเรียนในพื้นที่

1. สร้างระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
3. สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ
4. เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
5. ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์

นโยบายจัดการศึกษา

1. ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ตามศักยภาพสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน
2. จัดหลักสูตรเน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาการบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. พัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นมืออาชีพ

โรงเรียนพหุคุณภูมิวิทยาคาร ได้ทำการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรพิเศษ

(วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขมีคุณธรรมล้ำเลิศเทคโนโลยี ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหามิตรวิทยา อําเภอพหุศึกษามหามิตร จังหวัดมหาสารคาม

บัญชา เจริญชัย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเพียร ด้านความไม่คลาดจากธรรม ด้านความไม่โกรธ ด้านความยุติธรรม ด้านความอดทน ด้านศีล ด้านความไม่เบียดเบียน ด้านความอ่อนโยน และด้านทาน

ระเบียบ สมจรีต (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานกลางของกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเพียร ด้านความอดทน ด้านความไม่โกรธ ด้านความยุติธรรม ด้านความไม่คลาดจากธรรม ด้านศีล ด้านทาน ด้านความอ่อนโยน และด้านความไม่เบียดเบียน

คำพันธ์ บุญยี่ด (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรม 10 ประการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการปฏิบัติตามหลักธรรม 10 ประการของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ได้ดังนี้ ความซื่อตรง ทาน ศีล ความไม่เบียดเบียน การบริจาค ความอดทน ความเพียร ความไม่คลาดจากธรรม ความอ่อนโยน และความไม่โกรธ ตามลำดับ

ทองดี เมืองเจริญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความไม่เบียดเบียน ศีล และความไม่คลาดจากธรรม ส่วนการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหาร พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ ศีล ความซื่อตรง รอดลงมา ความไม่เบียดเบียน และความไม่คลาดจากธรรม

อัญชสา ธนาภิตติเจริญ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุดคือ ด้านความเพียร ด้านความอดทน ด้านความไม่โกรธ ด้านความยุติธรรม ด้านความไม่
คลาดจากธรรม ด้านศีล ด้านทาน ด้านความอ่อนโยน และด้านความไม่เบียดเบียน

รุ่ง กระโห้หม (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะ
ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

1. ผลการศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความ
คิดเห็นของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นอยู่
ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ คือ ด้านความซื่อตรง ด้านการ
บริจาค ด้านความไม่คลาดจากธรรม ด้านความอดทน ด้านศีล ด้านความเพียร ด้านความไม่
เบียดเบียน ด้านความไม่โกรธ ด้านความอ่อนโยน และด้านทาน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความ
คิดเห็นของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตาม
เพศ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ควรจัดให้มีการประชุม
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รองลงมาคือ
ควรให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และผู้บริหารควรมี
วิสัยทัศน์กว้างไกลและยึดหลักทศพิธราชธรรม ตามลำดับ

ณฤดี ชามผลโตทัย (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะ
ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบล
เสิงสาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ
ด้านความเพียร ด้านความไม่คลาดจากธรรม ด้านความไม่โกรธ ด้านความยุติธรรม ด้านความ
อดทน ด้านศีล ด้านความไม่เบียดเบียน ด้านความอ่อนโยน และด้านทาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าผู้บริหารสถานศึกษายึดหรือประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับ สถานการณ์ โอกาส และสภาพเวลา จะสามารถทำให้ผู้บริหารครองคน ครองคน และครองงาน ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ประสบแต่ความเจริญก้าวหน้า ผู้ได้บังคับบัญชา อยู่เย็นเป็นสุข มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน องค์กรหรือหน่วยงานก็จะมีแต่การพัฒนาอย่าง สมบูรณ์ สมเจตนาารมณ์ของทางราชการ การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ เกิดคุณภาพต่อทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 โรงเรียนพัคณภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,840 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 148) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชั้นเรียนต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

รายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นเรียน

จำนวนชั้นเรียน	จำนวนประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	527	65
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	489	61
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	444	55
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	493	61

ตาราง 3.1 (ต่อ)

จำนวนชั้นเรียน	จำนวนประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	445	56
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	442	55
รวม	2,840	353

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใน 7 ด้าน ดังนี้ คือ ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความอดทน ความไม่เบียดเบียน และความยุติธรรม ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับคือ อยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Form)

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิด หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามคุณธรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบสร้างมาตรวัดทัศนคติตามเทคนิคการวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) โดยใช้หลักการวัดค่ารวมและประเมินลักษณะจากค่าคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighting Mean Score) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบ ความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้าง ภาษา และความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำ

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ ครอบคลุม ตรงสภาพ และปัญหาเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญ ที่ทำการตรวจสอบ ได้แก่

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงกลัด ข้าราชการบำนาญ
อดีตรองนายกเทศมนตรี อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.4.2 อาจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ หัวหน้าสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.3 อาจารย์ ดร.มณูญ เพชรมีแก้ว ผู้อำนวยการ โรงเรียนพัคฆภูมิพิทยาคาร
อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขไปทดลอง (Try Out) ใช้กับนักเรียนใน
โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ
กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

2.7 นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา
(Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7180
ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออก
หนังสือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนพัคฆภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียน
พัคฆภูมิพิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำกลับมาตรวจสอบหาความ
สมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

4. แบบสอบถาม จำนวน 353 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
 2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
 3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล
 4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ
2. การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพณิชยการพิจิตร จังหวัดมหาสารคามวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และ โดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
- เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 209)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	มีการปฏิบัติในระดับมาก
2.51-3.50	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
1.51-2.50	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1.00-1.50	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ใน 7 ด้าน คือ ด้านศีล ด้านความซื่อตรง ด้านความอ่อนโยน ด้านความเพียร ด้านความอดทน ด้านความไม่เบียดเบียน ด้านความยุติธรรม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	353	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	147	41.64
1.2 หญิง	206	58.36
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	65	18.42
2.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	61	17.28
2.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	55	15.58
2.4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	61	17.28
2.5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	56	15.86
2.6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	55	15.58
รวม	353	100

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 353 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นชาย จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 41.64 เป็นหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 58.36

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 26.35 รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 20.68 ส่วนมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.51

ตอนที่ 2 ความต้องการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปราบกฏดังตาราง 4.2 – 4.8 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านศีล	4.31	0.34	มาก
2. ด้านความซื่อตรง	4.41	0.34	มาก
3. ด้านความอ่อนโยน	4.24	0.35	มาก
4. ด้านความเพียร	4.40	0.32	มาก
5. ด้านความอดทน	4.33	0.32	มาก
6. ด้านความไม่เบียดเบียน	4.39	0.28	มาก
7. ด้านความยุติธรรม	4.38	0.37	มาก
รวมเฉลี่ย	4.47	0.58	มาก

จากตาราง 4.2 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านความซื่อตรง ($\bar{X}=4.41$) ด้านความเพียร ($\bar{X}=4.40$) ด้านความไม่เบียดเบียน ($\bar{X}=4.39$) ด้านความยุติธรรม ($\bar{X}=4.38$) ด้านความอดทน ($\bar{X}=4.33$) ด้านศีล ($\bar{X}=4.31$) และ ด้านความอ่อนโยน ($\bar{X}=4.24$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
 คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย
 อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านศีล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านศีล			
1. คณะผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	3.92	0.69	มาก
2. คณะผู้บริหารไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ	4.44	0.71	มาก
3. คณะผู้บริหารไม่เสพสิ่งเสพติดที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพ	4.35	0.70	มาก
4. คณะผู้บริหารไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวมหรือ ของ ทางราชการ ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว	4.58	0.49	มากที่สุด
5. คณะผู้บริหารพูดจาน่าเชื่อถือและสุภาพ	4.28	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.34	มาก

จากตาราง 4.3 พบว่า การศึกษากการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม
 ความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม
 ด้านศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 4. อยู่ในระดับ
 มากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4. คณะผู้บริหารไม่เบียด
 บังทรัพย์สินส่วนรวมหรือของ ทางราชการ ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว รองลงมา คือ ข้อ 2.
 คณะผู้บริหารไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1.
 คณะผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 3.92$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
 คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามณีวิทยาการ
 อำเภอพหุศึกษามณีพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความซื่อตรง โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความซื่อตรง			
6. คณะผู้บริหารมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น	4.50	0.53	มาก
7. คณะผู้บริหารมีความตรงต่อเวลาและอุทิศเวลา ให้แก่การปฏิบัติงาน	4.47	0.74	มาก
8. คณะผู้บริหาร ไม่ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ ส่วนตน	4.07	0.94	มาก
9. คณะผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม	4.44	0.71	มาก
10. คณะผู้บริหารปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.56	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	4.41	0.34	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม
 ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามณีวิทยาการ อำเภอพหุศึกษามณีพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 ด้านความซื่อตรง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ
 อยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10. คณะผู้บริหารปฏิบัติตามจรรยาบรรณ
 วิชาชีพ ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา คือ ข้อ 6. คณะผู้บริหารมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
 ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8. คณะผู้บริหาร ไม่ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วน
 ตน ($\bar{X} = 4.07$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
 คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหามิตรวิทยาการ
 อำเภอพหุศึกษามหามิตร จังหวัดมหาสารคาม ด้านความอ่อนโยน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความอ่อนโยน			
11. คณะผู้บริหารมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีกับผู้ที่บังคับบัญชา ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน	4.23	0.69	มาก
12. คณะผู้บริหารมีกิริยา มารยาทสุภาพอ่อนโยนและ นอบน้อมอยู่เสมอ	4.00	0.82	มาก
13. คณะผู้บริหารมีวาจาสุภาพ อ่อนหวาน	4.50	0.53	มาก
14. คณะผู้บริหารวางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีใน เรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ	4.57	0.54	มาก
15. คณะผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น	3.92	0.70	มาก
รวมเฉลี่ย	4.24	0.35	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม
 ความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหามิตรวิทยาการ อำเภอพหุศึกษามหามิตร จังหวัดมหาสารคาม
 ด้านอ่อนโยน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน
 ระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 14. คณะผู้บริหารวางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี
 ในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ ข้อ 13. คณะผู้บริหารมีวาจาสุภาพ
 อ่อนหวาน ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 15. คณะผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของ
 บุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.92$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
 คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ
 อำเภอพัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความเพียร โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความเพียร			
16. คณะผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการทำงานให้ บรรลุเป้าหมาย	4.33	0.76	มาก
17. คณะผู้บริหารมีความพยายาม อุตสาหะ ความ พยายามจนกว่าจะสำเร็จไม่ท้อถอย	3.99	0.83	มาก
18. คณะผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติ หน้าที่ที่รับผิดชอบ	4.47	0.74	มาก
19. คณะผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ปัญหา อุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี	4.36	0.71	มาก
20. คณะผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองด้วยการขวนขวาย หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	4.87	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	4.40	0.32	มาก

จากตาราง 4.6 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม
 ความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพณิชยการวิทยาการ อำเภอพัคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 ด้านความเพียร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่
 ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20. คณะผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองด้วยการ
 ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.87$) รองลงมา คือ ข้อ 18. คณะผู้บริหารมีความ
 ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.47$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 17.
 คณะผู้บริหารมีความพยายาม อุตสาหะ ความพยายามจนกว่าจะสำเร็จไม่ท้อถอย ($\bar{X} = 3.99$)

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
 คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการ
 อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความอดทน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความอดทน			
21. คณะผู้บริหารมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง	4.06	0.89	มาก
22. คณะผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ	4.15	0.65	มาก
23. คณะผู้บริหารมีความอดทนอดกลั้นต่อคำพูดและการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น	4.42	0.64	มาก
24. คณะผู้บริหารมีความอดทนต่อความโลภ โกรธ หลง	4.61	0.54	มาก
25. คณะผู้บริหารได้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของทางราชการ	4.43	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย	4.33	0.32	มาก

จากตาราง 4.7 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการ อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความอดทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 24. คณะผู้บริหารมีความอดทนต่อความโลภ โกรธ หลง ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ ข้อ 25. คณะผู้บริหารได้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของทางราชการ ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 21. คณะผู้บริหารมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง ($\bar{X} = 4.06$)

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
 คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหามิตรวิทยาการ
 อำเภอพหุศึกษามหามิตร จังหวัดมหาสารคาม ด้านความไม่เบียดเบียน โดยภาพรวม
 และรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความไม่เบียดเบียน			
26. คณะผู้บริหารไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการเบียดเบียน ผู้อื่นและมีความเมตตาากรุณา	4.29	0.68	มาก
27. คณะผู้บริหารให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่เลือก ปฏิบัติ	4.48	0.74	มาก
28. คณะผู้บริหารไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง	4.60	0.49	มาก
29. คณะผู้บริหารพิจารณาลงโทษอย่างเป็นธรรมและ ปราศจากอคติ	4.25	0.58	มาก
30. คณะผู้บริหารแสดงความยินดีเมื่อบุคลากรในโรงเรียน ประสบความสำเร็จทั้งเรื่องชีวิตส่วนตัวและเรื่องการทำงาน	4.31	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย	4.39	0.28	มาก

จากตาราง 4.8 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม
 ความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหามิตรวิทยาการ อำเภอพหุศึกษามหามิตร จังหวัดมหาสารคาม
 ด้านความไม่เบียดเบียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
 ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 28. คณะผู้บริหารไม่ใช้อำนาจหน้าที่
 แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ ข้อ 27. คณะผู้บริหารให้
 ความช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 29. คณะ
 ผู้บริหารพิจารณาลงโทษอย่างเป็นธรรมและปราศจากอคติ ($\bar{X} = 4.25$)

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของ
คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย
อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านความยุติธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความยุติธรรม			
31. คณะผู้บริหารการปฏิบัติตนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม	4.25	0.73	มาก
32. คณะผู้บริหาร ไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ	4.59	0.57	มาก
33. คณะผู้บริหารปฏิบัติตนโดยปราศจากอคติ	4.32	0.60	มาก
34. คณะผู้บริหารมีความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผลในการตัดสินใจและในการปฏิบัติ หน้าที่	4.26	0.73	มาก
35. คณะผู้บริหารแสดงการประนีประนอมอย่างมี หลักการในการสร้างความสามัคคีในสถานศึกษา	4.61	0.85	มาก
รวมเฉลี่ย	4.38	0.37	มาก

จากตาราง 4.9 พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม
ความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม
ด้านความยุติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ
อยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 35. คณะผู้บริหารแสดงการประนีประนอม
อย่างมีหลักการในการสร้างความสามัคคีในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ ข้อ 32. คณะ
ผู้บริหาร ไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 31. คณะ
ผู้บริหารการปฏิบัติตนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ($\bar{X} = 4.25$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปรากฏดังตาราง 4.10 ดังนี้

ตาราง 4.10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	นักเรียนอยากให้มีสถานที่ได้แสดงความคิดเห็นหรือกล่องรับข้อคิดเห็น	40	51.28
2	นักเรียนอยากให้ผู้บริหารนำเรื่องที่มีประโยชน์มาเล่าให้ฟังหน้าเสาธง	25	32.05
3	นักเรียนอยากให้มีกิจกรรมส่งเสริมมรรยาท	13	16.67
รวม		78	100

จากตาราง 4.10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ นักเรียนอยากให้มีสถานที่ได้แสดงความคิดเห็นหรือกล่องรับข้อคิดเห็น จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 51.28 รองลงมา คือ นักเรียนอยากให้ผู้บริหารนำเรื่องที่มีประโยชน์มาเล่าให้ฟังหน้าเสาธง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 32.05 และนักเรียนอยากให้มีกิจกรรมส่งเสริมมรรยาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสรุปผล อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินงานวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชั้นเรียนต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับใช้กับนักเรียนในโรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7180

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย ส่งถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนพณิชยการวิเทศวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนพณิชยการวิเทศวิทยา อำเภอพณิชยการวิเทศ จังหวัดมหาสารคาม ด้วยตนเอง จำนวน 353 ฉบับ แล้วเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาได้ จำนวน 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หากำร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

4.2 การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการวิเทศวิทยา อำเภอพณิชยการวิเทศ จังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากำร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการวิเทศวิทยา อำเภอพณิชยการวิเทศ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการวิเทศวิทยา อำเภอพณิชยการวิเทศ จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ จะได้ดังนี้ ด้านความซื่อตรง ด้านความเพียร ด้านความ

ไม่เบียดเบียน ด้านความยุติธรรม ด้านความอดทน ด้านศีล และด้านความอ่อนโยน ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ นักเรียนอยากให้มีสถานที่ได้ แสดงความคิดเห็นหรือกล่องรับขอคิดเห็นต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน รองลงมา คือ นักเรียนอยากให้ผู้บริหารนำเรื่องที่มีประโยชน์มาเล่าให้ฟังหน้าเสาธง และนักเรียนอยากให้มี กิจกรรมส่งเสริมบรรยากาศ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 7 ด้าน ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและขอเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. จากการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านศีล ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ ไม่เสพสิ่งเสียดสี ไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวมหรือของทางราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ด้านความซื่อตรง ซื่อตรงต่อหน้าที่ต่อตนเองและผู้อื่น ตรงต่อเวลาและอุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติงาน ไม่ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ด้านความอ่อนโยน มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีกับผู้ได้บังคับบัญชา ภิรยา มารยาทสุภาพอ่อนโยนและนอบน้อม มีวาจาสุภาพอ่อนหวาน ด้านความเพียร มีความขยันมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด ด้านความอดทน มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค อดทนอดกลั้นต่อคำพูดและการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น อดทนต่อความโกล ความโกรธ ความหลง ด้านความไม่เบียดเบียน ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการเบียดเบียนผู้อื่นและมีความเมตตา กรุณา ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ ด้านความยุติธรรม การปฏิบัติตนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ปฏิบัติงาน โดยปราศจากอคติ มีความเที่ยงธรรม ความชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหาร โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้มีความประพฤติที่ดีงามทั้ง กาย วาจา ใจ มีระเบียบวินัยในตนเอง สามารถควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติเรียบร้อย มีความสำรวมกาย วาจา และใจ มีระเบียบวินัยในตนเอง ไม่ทำอะไรที่เป็นการไม่เหมาะสมไม่ควร

ปฏิบัติการกิจโดยสุจริต มีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น มีความยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ การมีอริยาศรัยอ่อนโยน รับผิดชอบคำตักเตือน ไม่ย่อหวั่นหยาบคาย มีกิริยาสุภาพ ความเป็นผู้มีอริยาศรัยดี มีความพยายาม ความอดสาหัส ความขยัน ความกล้าแข็ง ความพยายามจนกว่าจะสำเร็จ สามารถไม่ยอมหลงไหลในกิเลสตัณหา มีความอดกลั้นต่อความยากลำบากทั้งปวง แม้จะเหนื่อยเพียงใดก็ไม่ย่อท้อ ไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ยากลำบากทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเที่ยงธรรม เสมอภาคในคนทุกประเภทไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา เจริญชัย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านศีล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหิทธิชัย จังหวัดมหาสารคาม มองว่าผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีระเบียบวินัยในตนเอง ควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ตลอดจนใจ ให้เป็นปกติเรียบร้อย ไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ บริหารโรงเรียนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความสุภาพ และน่าเชื่อถือ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของระเมียบ สมจจริต (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานกลางของกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ด้านศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 จากผลการวิจัย ด้านความซื่อตรง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหิทธิชัย จังหวัดมหาสารคาม มองว่าผู้บริหารมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตนเอง มีความจริงใจต่อบุคคลอื่น มีความตรงต่อเวลาจะทำงานสิ่งใดก็ให้ตรงเวลาที่กำหนดไว้ และอุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติงานของโรงเรียน ไม่ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตน ปฏิบัติงานต่างๆด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของทองดี เมืองเจริญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ความซื่อตรง โดยภาพรวมในระดับมาก

2.3 จากผลการวิจัย ด้านความอ่อนโยน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหิทธิชัย จังหวัดมหาสารคาม มองว่าผู้บริหารมีอริยาศรัยไมตรีที่ดีกับผู้ได้บังคับบัญชา มีกิริยามารยาทสุภาพอ่อนโยนและนอบน้อมอยู่

เสมอ พุดจาสุภาพ อ่อนหวาน วางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ได้บังคับบัญชาและปรับปรุงตนเองให้ทันเหตุการณ์เสมอ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชสา ธนาภิกคิเจริญ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านความอ่อนโยน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 จากผลการวิจัย ด้านความเพียร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามิวิทยาคาร อำเภอพหุศึกษามิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มองว่า ผู้บริหารมีความขยันมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ กระตือรือร้นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หากทางแก้ปัญหาอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด ไม่คั่งค้าง มีความกระตือรือร้นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังมีการพัฒนาตนเองด้วยการขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่ง กระให้หม (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน ด้านความเพียร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 จากผลการวิจัย ด้านความอดทน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามิวิทยาคาร อำเภอพหุศึกษามิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มองว่า ผู้บริหารมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีความอดทนอดกลั้นต่อคำพูดและการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น มีความอดทนต่อความโลภ โกรธ หลง ปฏิบัติงานตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของทางราชการ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของณฤติ ธารผลโตทัย (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลเสิงสาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ด้านความอดทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.6 จากผลการวิจัย ด้านความไม่เบียดเบียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุศึกษามิวิทยาคาร อำเภอพหุศึกษามิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มองว่า ผู้บริหารความเมตตากรุณา ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการเบียดเบียนผู้อื่นและมี ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง มีการแสดงความยินดีเมื่อบุคลากรในโรงเรียนประสบความสำเร็จทั้งเรื่องชีวิตส่วนตัวและเรื่องการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของจำเริญ จิตรหลัง (2557 : 23) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติ

ตามหลักธรรมด้านความไม่เบียดเบียน หมายถึง การไม่เบียดเบียนเบียดเบียนใครไม่รุกรานใคร ไม่กดขี่ข่มเหงใคร ไม่บีบบังคับใครให้ได้รับความเดือดร้อน ผู้บริหารพึงมีคุณธรรมนี้ไว้ประจำใจ มีความกรุณาปราณีต่อผู้ได้บังคับบัญชา เห็นใครควรช่วยเหลือก็ช่วยเหลืออย่างจริงใจ ใครควรยกย่องส่งเสริมก็ยกย่องส่งเสริมตามเหมาะสมไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่บีบบังคับจิตใจใคร เมื่อเห็นผู้ได้บังคับบัญชาได้ดี มีลาภยศมีคนยกย่องสรรเสริญ มีความสุขความเจริญก็ยินดีด้วยทั้งยังปรารถนาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่มีความอิจฉาริษยา

2.7 จากผลการวิจัย ด้านความยุติธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนโรงเรียนพหุวัฒนธรรมวิทยาการ อำเภอพหุวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม มองว่าผู้บริหารปฏิบัติตนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม สร้างความรักความสามัคคีในโรงเรียน ไม่สร้างความแตกแยก มีเหตุผลในการในการตัดสินใจและการปฏิบัติหน้าที่ ประนีประนอมอย่างมีหลักการ ในการสร้างความสามัคคีในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของซาโรจน์ กาลศิริศิลป์ (2554 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านความยุติธรรม หมายถึง มีความเที่ยงธรรม เสมอภาคในคนทุกประเภท ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ไม่มีอคติ คือ ความลำเอียง ซึ่งความลำเอียงนี้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ 4 อย่าง คือ ลำเอียงเพราะความรัก ลำเอียงเพราะความโกรธ ลำเอียงเพราะความกลัว และลำเอียงเพราะความหลง การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งก็พิจารณาจากความรู้ ความสามารถและคุณธรรมความดี ผู้นำที่ปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมเป็นที่รักของหมู่ชน ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมความดี มาเป็นบริวารอยู่เสมอ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ นักเรียนอยากให้มีสถานที่ได้แสดงความคิดเห็นหรือกล่องรับข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงานต่างๆของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวซึ่งอยากจะเสนอแนะหรือข้อสงสัย แต่ไม่สามารถสื่อสารให้ผู้บริหารหรือมีช่องทางให้นักเรียนได้สื่อสารถึงผู้บริหารได้น้อย สอดคล้องกับแนวความคิดของ โยธิน ศันสนายุทธ และคณะ (2524 : 46 ; อ้างถึงใน ชยากร เทศะบำรุง. 2544 : 7) กล่าวว่าการศึกษาความคิดเห็นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากเพราะทำให้เราทราบความต้องการของบุคคลอื่น ในสังคมสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้กระทำว่าดีหรือไม่ดีอย่างไรจากความคิดเห็นของผู้ได้รับประโยชน์เพื่อให้ผู้กระทำได้ทำการปรับปรุงพฤติกรรมทัศนคติของผู้กระทำให้ดีกว่าเดิม ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย เช่น กิจการค้าของบริษัทเอกชนโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์จะสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมรายการต่อรายการ โทรทัศน์ต่างๆ อยู่เสมอเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหิดลวิทยาลัย อําเภอ พหุศึกษามหิดล จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงาน ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหิดลวิทยาลัย อําเภอ พหุศึกษามหิดล จังหวัดมหาสารคาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความซื่อตรง ดังนั้น คณะ ผู้บริหาร โรงเรียนพหุศึกษามหิดลวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม จะต้องยึดมั่น และ สร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อตรง เป็นแบบอย่างในเรื่องความตรงต่อเวลา และ อุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิด ความเชื่อมั่น และศรัทธาเพิ่มมากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามคุณธรรมของ คณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนพหุศึกษามหิดลวิทยาลัย อําเภอ พหุศึกษามหิดล จังหวัดมหาสารคาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความอ่อนโยน แต่โดยภาพรวม ในด้านนี้อยู่ในระดับมากกว่าเพียงแต่เทียบกับด้านอื่นๆจะเห็นว่าค่าเฉลี่ยต่ำเท่านั้นเอง ดังนั้นคณะ ผู้บริหาร โรงเรียนพหุศึกษามหิดลวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ต้องแสดงออกถึง ความอ่อนโยนเพื่อเป็นแบบอย่างให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้บริหารได้ แสดงออกถึงความอ่อนโยน เช่น พิธีหน้าเสาธง พิธีวันสำคัญต่างๆ การพูดหน้าเสาธง หรือสร้าง กิจกรรมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็น เช่น ผู้แสดงความคิดเห็นของครู นักเรียน ต่อการบริหาร โรงเรียน หรือ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประชุม แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมของ โรงเรียน เป็นต้น

1.3 ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด ที่มีจำนวนมากที่สุด นักเรียนอยากให้มีสถานที่ได้ แสดงความคิดเห็นหรือกล่องรับข้อคิดเห็นต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆของ โรงเรียน เนื่องจาก นักเรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองให้ผู้บริหาร โรงเรียนรับทราบได้ดังนั้น โรงเรียน พหุศึกษามหิดลวิทยาลัย อําเภอพหุศึกษามหิดล จังหวัดมหาสารคาม ควรจัดสถานที่ที่ให้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็น เช่น การมีกล่องรับข้อคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ สิ่งที่นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น จะส่งถึงผู้บริหาร โรงเรียน โดยตรง นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างตรงไปตรงมา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพหุศึกษามิตรวิทยาการ อำเภอพหุศึกษามิตรวิทยา จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคคลอื่น เช่น ครู ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนอื่นในเขตอำเภอใกล้เคียง

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพหุศึกษามิตรวิทยาการ อำเภอพหุศึกษามิตรวิทยา จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของครู และชุมชน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กนกศักดิ์ แสงเงินอ่อน. (2546). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเวียงป่าเป้า อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ร.บ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.**
- กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2548). **การศึกษาเปรียบเทียบของคํ่าประกอบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร กับจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- กาญจนา นาคสกุล. (2554). **ทศพิธราชธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา <http://www.royin.go.th/th/Knowledge/detail.php?ID=417-126K>.**
- ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์. (2555). **ทศพิธราชธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา <http://www.dmso.moph.go.th/cleangov/knowledge/Ethics.stm>.**
- คำพันธ์ บุญยี่ด. (2547). **การปฏิบัติตามหลักธรรม 10 ประการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ครูสุภา. (2548). **ข้อบังคับครูสุภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 76 ง.**
- จำเริญ จิตรหลัง. (2557). **ทศพิธราชธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2557, แหล่งที่มา http://www.trg1.obec.go.th/news_file/p83513222019.doc.**
- จารุวรรณ เศรษฐสุนิห. (2550). **ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคีของสำนักงานคุมความ ประพฤติเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติ. ค้นคว้าอิสระ ร.บ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ฉลวย มงคล. (2554). **ผู้ทรงตำรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา : <http://www.uniserv.buu.ac.th>.**
- ชยากร เทศะบำรุง. (2544). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดศรีสะเกษ. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**

- ชินวุธ ศุนทรสีมา. (2550). *ความสำเร็จและความสุขของบัณฑิต*. กรุงเทพฯ : พรทิวารพิมพ์.
- ชุติมา ชัยมุสิก. (2550). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อการศึกษา*
อาชญากรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- เชวง เศรษฐโกศยะ. (2557). *การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม*. ค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2557,
 แหล่งที่มา <http://www.jariyatam.com/moral-cultivation>.
- ณฤดี ชามศโลทัย (2556) *ได้ศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตาม*
ความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลเสิงสาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 การค้นคว้าอิสระ. ศศ.ม.
(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ทองดี เมืองเจริญ. (2549). *การปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรณะของ*
ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์. ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทิสนา แคมมณี. (2550). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*.
 กรุงเทพฯ : เมธีพิปส์.
- เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์. (2554). *ความสำคัญของความคิดเห็น*. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน
 2556, แหล่งที่มา <http://www.trainerpatt.com>.
- ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์. (2548). *คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร*. เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ธีระศักดิ์ บันทุปา. (2548). *ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับ*
มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2530 ของนักศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ
เมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เนตร์พัฒนา ขาววิราช. (2549). *จริยธรรมธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพรส.
- บัญชา เจริญชัย. (2545). *การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน*
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา)
สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสาธ กัญชาเลิศ. (2555). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อตำรวจสายตรวจในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ. รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์).
บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2548). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์ต.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปราณี วิฑูวานิชย์. (2548). จริยธรรมกับชีวิต. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พ.สุวรรณ. (2549). มหามงคลเหนือเกล้าฯ. กรุงเทพฯ : เม็คทรายพรีนติ้ง.
- พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์. (2548). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา PS 708 องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.9). (2549). พจนานุกรมทางธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). (2545). ผู้นำ. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2549). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมสิงหบุราจารย์. (จรัญ ฐิตธมโม). (2549). ภาคธรรมะในยุวพุทธภิกษุสมาคมแห่งประเทศไทย, กฎแห่งกรรม-ธรรมปฏิบัติ. เล่มที่ 20. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). ธรรมชีวิต. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภานาวินสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคลโล). (2555). ทิศพิชราชธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา [http : www.center.dhammadakaya.biz/index.php](http://www.center.dhammadakaya.biz/index.php).
- พระมหาสาคร ศรีดี. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธจริยธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา <http://www.duanqden.com>.
- พระราชวรเมธี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2549). ธรรมบุญชีวิต. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

พินิจ รัตนกุล. (2549). หลวงพ่อสอนคุณธรรมในยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

ในพระบรมราชูปถัมภ์. กฎแห่งกรรม - ธรรมปฏิบัติ. เล่มที่ 18 กรุงเทพฯ :

หอรัตนชัยการพิมพ์.

พุทธทาสภิกขุ. (2549). การตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

เพทาย ศิริมุสิกะ. (2548). การตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษา

สงขลา เขต 2 ต่อการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

วิทยานิพนธ์. ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มูลนิธิอิทธิกรรมมูลนิธิ. (2549). อวิหิงสา. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา :

[http : www.thaimisc.com](http://www.thaimisc.com).

ระเบียบ สมจริต. (2545) การปฏิบัติตามคุณธรรมผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรใน

หน่วยงานกลางของกรมการศึกษานอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่)

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รุ่ง กะให้หม. (2556). การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น

ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามูลนิธิ เขต 1. การ

ค้นคว้าอิสระ. ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ) พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

นเรศวร.

โรงเรียนพหุศึกษามหาวิทยาลัย. (2544). แผนปฏิบัติการโรงเรียนธารทองพิทยาคม. มหาสารคาม :

อำเภอพหุศึกษามหาวิทยาลัย.

วสิน อินทสระ. (2551). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ธรรมดา.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒน). (2549).

การพัฒนาข้าราชการด้วยทศพิธราชธรรม. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สมเดช สีแสง. (2549). คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบผู้บริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 7.

ชัยนาท : ม.ป.ท.

สมพร เทพสิทธิ์. (2549). คุณธรรมและจริยธรรมนักบริหาร. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์. (2555). บริหารธรรมหลักทศพิธราชธรรม. ค้นเมื่อวันที่ 20

พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา <http://www.budmgt.com>.

สวนา พรพัฒน์กุล. (2548). คุณภาพชีวิตและการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน.

กรุงเทพฯ : งานวิจัยฝ่ายพัฒนาธนาคารออมสิน.

- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2549). **ธรรมะในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในธรรมสภา, ธรรมะในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สาโรจน์ กาลศิริศิลป์. (2554). **ทิศพิชราชธรรม.** ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา <http://www.onab.go.th/article/artcle.40.-01htm>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (2554,มิถุนายน). **ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26.**
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). **คู่มือการจัดทำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม.** กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน.
- . (2549). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549). **กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สุภูมิ เถลยทรัพย์. (2550). **รายงานการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัญหาสังคม.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุนันทา อ่อนรัมย์. (2548). **ความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานคร. วิทยานิพนธ์. ร.ป.ม. (การบริหารทั่วไป) ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2557). **ความคิดทางการเมืองในพระพุทธรูปศาสนา.** ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2557, แหล่งที่มา <http://www.asoke.info/09Communication>.
- สุนทร ทองคำ. (2546). **พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์. ปริญญาโท. ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2550). **จริยธรรมทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.**
- เสกสรร วัฒนพงษ์. (2548). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในเขตพื้นที่ทางหลวง หมายเลข 34 บางนา-บางประกง. วิทยานิพนธ์. ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

อมรา เต็กเริงสินธุ์. (2549). **คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

อัญชสา ธนาภิติเจริญ. (2552). **การปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน**

เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต

(การบริหารการศึกษา) ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๖๒๐๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นายประเสริฐ เลิศณะลา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศกภูมิวิทยาคาร อำเภอพหุศกภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมี ดร.ประทวน วันนิจ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ - ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาตและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๐๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สถาพร วิชัยรัมย์

ด้วย นายประเสริฐ เลิศมะเสลา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุศก ภูมิวิทยาคาร อำเภอพหุศกภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมี ดร.ประทวน วันนิจ เป็นประธานที่ปรึกษาการ ค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอน ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๐๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.มนูญ เพชรมีแก้ว

ด้วย นายประเสริฐ เลิศณะเสลา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพหุคุณ ภูมิวิทยาคาร อำเภอพหุคุณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมี ดร.ประทวน วันนิง เป็นประธานที่ปรึกษาการ ค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอน ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๗๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวาปีปทุม

ด้วย นายประเสริฐ เลิศมะเสลา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียน พัทธกภูมิวิทยาการ อำเภอพัทธกภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมี ดร.ประทวน วันนิจ เป็นประธาน ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายประเสริฐ เลิศมะเสลา ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นอมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๓ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๗๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน โรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร

ด้วย นายประเสริฐ เลิศณะเสา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมี ดร.ประทวน วันนิจ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถาม ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดจัดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. ระดับการศึกษา

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามคุณธรรมของคณะผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ
นักเรียนโรงเรียนพณิชยการวิฑูรย์วิทยาลัย อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับหมายเลขที่ตรงกับ
ความเป็นจริงของท่านเพียงคำตอบเดียว

กำหนดให้	5 หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
	4 หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
	3 หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
	2 หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
	1 หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านศีล						
1	คณะผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
2	คณะผู้บริหารไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ					
3	คณะผู้บริหารไม่เสพสิ่งเสพติดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ					
4	คณะผู้บริหารไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวมหรือของ ราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน					
5	คณะผู้บริหารพูดจาน่าเชื่อถือและสุภาพ					
ด้านความซื่อตรง						
6	คณะผู้บริหารมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น					
7	คณะผู้บริหารมีความตรงต่อเวลาและอุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติงาน					
8	คณะผู้บริหารไม่ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตน					
9	คณะผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม					
10	คณะผู้บริหารปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านความอ่อนโยน						
11	คณะผู้บริหารมีอัธยาศัยไมตรีที่ติดกับผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน					
12	คณะผู้บริหารมีกิริยา มารยาทสุภาพอ่อนโยนและนอบน้อมอยู่เสมอ					
13	คณะผู้บริหารมีวาจาสุภาพ อ่อนหวาน					
14	คณะผู้บริหารวางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ					
15	คณะผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น					
ด้านความเพียร						
16	คณะผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย					
17	คณะผู้บริหารมีความพยายาม อุตสาหะ ความพยายามจนกว่าจะสำเร็จไม่ถ่วงถ่วง					
18	คณะผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ					
19	คณะผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ปัญหาอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี					
20	คณะผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองด้วยการขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
ด้านความอดทน						
21	คณะผู้บริหารมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง					
22	คณะผู้บริหารมีความตั้งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ					
23	คณะผู้บริหารมีความอดทนอดกลั้นต่อคำพูดและการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น					
24	คณะผู้บริหารมีความอดทนต่อความโลภ โกรธ หลง					
25	คณะผู้บริหารได้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของทางราชการ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านความไม่เบียดเบียน						
26	คณะผู้บริหารไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการเบียดเบียนผู้อื่นและมีความเมตตากรุณา					
27	คณะผู้บริหารให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ					
28	คณะผู้บริหารไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง					
29	คณะผู้บริหารพิจารณาลงโทษอย่างเป็นธรรมและปราศจากอคติ					
30	คณะผู้บริหารแสดงความยินดีเมื่อบุคลากรในโรงเรียนประสบความสำเร็จทั้งเรื่องชีวิตส่วนตัวและเรื่องการทำงาน					
ด้านความยุติธรรม						
31	คณะผู้บริหารการปฏิบัติตนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม					
32	คณะผู้บริหารไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ					
33	คณะผู้บริหารปฏิบัติตนโดยปราศจากอคติ					
34	คณะผู้บริหารมีความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผลในการตัดสินใจและในการปฏิบัติหน้าที่					
35	คณะผู้บริหารแสดงการประนีประนอมอย่างมีหลักการในการสร้างความสามัคคีในสถานศึกษา					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

คำชี้แจง ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็นปัญหา และอุปสรรค พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะโดยอิสระ

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Item-Total Statistics			
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
var00001	147.8667	50.6026	.3545	.7035
var00002	147.5667	52.6685	.1720	.7154
var00003	147.5000	51.9146	.2672	.7093
var00004	147.3667	53.8264	.1263	.7162
var00005	147.6333	52.2420	.1822	.7153
var00006	147.4667	53.5683	.1321	.7164
var00007	147.6333	51.68945	.2311	.7114
var00008	147.9000	50.5766	.2792	.7085
var00009	147.5667	52.6680	.1723	.7154
var00010	147.4333	54.2542	.0501	.7202
var00011	147.7667	47.9783	.6581	.6843
var00012	147.9333	50.1334	.3952	.7005
var00013	147.5333	52.8785	.2173	.7126
var00014	147.4333	54.2543	.0502	.7203
var00015	147.8667	50.6025	.3544	.7035
var00016	147.6000	52.2483	.1963	.7136
var00017	147.9667	53.1374	.1082	.7197
var00018	147.6333	51.6892	.2311	.7115
var00019	147.5000	51.9143	.2672	.7096
var00020	147.1667	54.8335	.0171	.7234
var00021	147.9333	51.7205	.1943	.7142

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Item-Total Statistics			
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
var00022	147.7667	52.5306	.2114	.7124
var00023	147.5333	54.2574	.0382	.7225
var00024	147.4333	50.3230	.5337	.6496
var00025	147.5667	52.7373	.2408	.7313
var00026	147.6667	53.8825	.0572	.7420
var00027	147.6333	51.6829	.2531	.7411
var00028	147.3333	54.7822	.0503	.7622
var00029	147.7000	49.3121	.6752	.6590
var00030	147.7333	52.6316	.2519	.7412
var00031	147.7333	52.7454	.4162	.7615
var00032	147.4667	53.2423	.5150	.7616
VAR00033	147.7333	52.6616	.2619	.7612
VAR00034	147.7333	52.7754	.1662	.7315
VAR00035	147.5667	52.7387	.2608	.7413

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 35

Alpha = .7180

